Masonlukta Etiket Analizleri - 06
BÜYÜK LOCA

Murat Özgen Ayfer

Bu çalışma, **"Masonlukta Etiket"** adlı kitabın 2017 tarihli 3. basımının 6. bölümünden alıntıdır.

1717 yılında Londra'da ve bitişik kent Westminster'de çalışan dört locanın bir araya gelip birleşmeleri, Masonluğun tarihçesinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştu. Bu yalnızca "Operatif Masonluktan Spekülâtif Masonluğa Geçiş" bakımından değil, Masonluktaki örgütlenme ve yönetim bakımından da yepyeni bir çığır açmıştı.

Bu kitabın ***DÜZEN*** başlığı altındaki bölümünde değinilmiş olduğu üzere; o tarihte, Spekülâtif Masonluğun bu ilk örgütüne **Büyük Loca** denilişinin nedeni, aslında bu örgütün diğer localara oranla "büyük", dolayısıyla üstün olduğunun vurgulanması amacını taşıyordu. Fakat bu örgütsel kaygı çok kısa bir süre içinde unutuldu gitti. Bundan böyle, locaların bir araya gelerek oluşturdukları federatif nitelikli örgüte öncelikle "büyük loca" denir oldu. Bir diğer deyişle bu, Masonluğa özgü bir kalıp terime dönüştü.

Büyük loca şöyle tanımlanabilir:

Aynı riti uygulayan ve yalnızca "**simgesel dereceler"**de çalışan locaların bir OBEDİYANS olarak bağlandığı, kendisine bağlanan locaları yöneten ve bu localarda uygulanan çalışma yöntemlerini *(ritüelleri)* düzenleyen, bağımsız mason kuruluşu.

Bu tanım, bir büyük locanın nasıl kurulabileceğini de gösterir. Önce, bağımsız locaların kurulması, sonra bunların bir araya gelerek bir federatif ortak örgüt oluşturmaları gerekir.

Burada "federatif" sıfatını kullanmakta oluşumuz yanlış anlaşılmamalıdır. Aslında bu sıfatın yersiz kullanıldığı, Masonluktaki bir büyük locanın "federatif örgüt" olarak nitelenemeyeceği söylenebilir. Onun için, bu sıfatı kullanırken ne demek istediğimizi açıklamalıyız.

■ ■ ■

Masonlukta üç yaygın obediyans türü vardır. Bunlardan biri **"büyük loca"**, biri **"büyük doğu"** *(grand orient)*, biri de **"federasyon"** olarak anılır. Burada sözünü ettiğimiz "federatif" örgütlenme tarzı, bir obediyansın "federasyon" olmasını gerektirmez.

Bir büyük locanın örgütlenmesi bakımından "federatif" sıfatını kullanırken, onun her biri kendi başına göreli özerkliği bulunan birimlerden oluştuğunu, kendini oluşturan tüm birimlerin bu oluşum içinde temsil edildiklerini, böylece bir ortak yönetim oluşturduklarını, bu ortak yönetimin tüm kuralları ve çalışma yöntemleri belirlenirken onu oluşturan her birimin doğrudan ya da dolaylı bir biçimde söz hakkının bulunduğunu belirtmek istiyoruz.

Nitekim bir büyük loca ya da büyük doğuyu bir mason ritinin egemen yönetici organından ayıran en başta gelen özelliği de budur.

Herhangi bir mason ritinde bir egemen yönetici organ vardır. Bu organ, ritin en yüksek derecesinde bulunan masonlardan kuruludur. Örgütün tüm tüzüklerini, kurallarını çalışma yöntemlerini ve ritüellerini, bu organ, tartışmasız ve sorgulanamaz bir yetkiyle belirler ve uygulamaya koyar.

Bir büyük loca ya da büyük doğu ise, az önce belirtmiş olduğumuz gibi, göreli özerkliği bulunan birimlerden kuruludur. Bu birimlerden her biri "loca" olarak anılır. Localar, büyük loca ya da büyük doğuyu oluşturur ve ona bağlanır. Böylece büyük loca ya da büyük doğu bir **"obediyans"** niteliğini kazanır.

Obediyans, tüm yapıp etmeleri bakımından kendini oluşturan locaların yönlendirmesine bağlıdır. Localara karşı sorumludur ve hesap verir. Ancak bunu her bir locaya karşı tek tek değil, topluca yapar.

Bir büyük loca ile büyük doğu *(grand orient)* arasındaki fark şudur:

Büyük loca belli bir ritin simgesel derecelerinde çalışan localardan oluşur. Büyük doğu ise birbirinden farklı ritlerin simgesel derecelerinde çalışan localardan oluşur hatta locaların aynı anda birden çok ritin simgesel derecesinde çalışma yapmasına bile olanak tanır.

Büyük loca ile büyük doğunun ortak yanı, her ikisinin de hangi rit olursa olsun simgesel derecelerde çalışmasıdır.

Masonlukta bir diğer obediyans türü olan "federasyon" işte bu bakımdan farklıdır. Çünkü federasyon, tek ve belli bir ritte çalışır ama kendine bağlı olan birimlerdeki çalışmaları ritin simgesel dereceleri ile sınırlı tutmaz. Ritin tüm dereceleri birden federasyonun yönetimi altındadır. (Federasyon sistemi bu kitapta konu kapsamı dışında bırakılmıştır.)

BÜYÜK LOCANIN KURULMASI

Daha önce kısaca değinilmişti; burada ayrıntılara girmeden önce yineleyelim: Masonlukta yeryüzünde yaygın olarak benimsenen bir temel kural uyarınca, bir büyük loca kurulabilmesi için en az üç locanın bir araya gelmesi gerekir. Fakat pratikte bu yetmeyebilir. Daha çok loca gerekebilir; yararlıdır da...

Yeni bir büyük loca, kuruluşu sağlandıktan sonra, kendinden önce kurulmuş bazı büyük localara başvurup, **"düzenli"** olarak tanınmak dileğinde bulunur.

Böyle bir başvuruyu alan öteki büyük loca, bu konuyla hiç ilgilenmeyebilir. Ancak ilgilenmese ya da gelişimleri beklemeyi yeğlese bile, Masonluktaki Etiket bu başvuruya bir yanıt verilmesini gerektirir.

Yeni bir büyük locanın kuruluşuna ilgi gösteren bir büyük diğer büyük loca, başvuruda bulunandan, benimsediği ilkelere ilişkin bir açıklama, varsa tüzük ve yönetmeliklerini, kuruluşunu nasıl sağladığına ilişkin belgeleri ve uygulayacağı çalışma yöntemleriyle ritüellerini ister.

Yeni kurulmuş bir büyük locanın "düzenli" olarak tanınmasından önce, bu büyük locanın yerinde incelenmesi de gerekli görülebilir. Tanıma belgesini vermeye hazırlanan büyük loca, kimi üyelerini yetkilendirerek, bu yeni büyük locayı yerinde incelemek üzere görevlendirir. Bu incelemenin sonucunda olumlu bir izlenim edinilirse, onu "düzenli bir büyük loca" olarak tanımaya karar verir.

Bir büyük loca bir diğer büyük locayı düzenli olarak tanımayı kararlaştırırsa, bu konu ya tek taraflı bir tanıma ya da karşılıklı tanışma biçiminde sonuçlanır.

Tek taraflı tanımanın anlamı şudur: Bir büyük loca diğerine bir **"patent"** *(berat ya da bröve)* verir. Bu belgede o büyük locayı düzenli bir büyük loca olarak tanıdığını belirtir.

Karşılıklı tanışmanın anlamı da şudur: İki büyük locanın yetkilileri görüşür ve bir tanışma töreni yapılmasını kararlaştırır. Bu törende bir ortak tanışma metni her iki tarafın yetkililerince imzalanıp mühürlenerek değiş tokuş edilir.

Şimdi sık sorulan bir soruya geliyoruz: *«İki büyük loca arasında tek yanlı bir tanıma ya da karşılıklı tanışma olgusu gerçekleşmemişse, yeni kurulmuş olan büyük loca "düzenli" olamaz mı?»*

Belki olabilir; belki düzenlidir fakat bunun için elbette onun dışında kalan bir örgüt ya da kurum, onun "düzenli" olduğunu onaylamalıdır. Masonlukta bu amaçla, masonik nitelik taşımayan bir otoriteye, bir yargı organına ya da bir devlet kurumuna başvurulmaz. Dolayısıyla bir büyük locanın "düzenli" olduğunu, ancak bir başka mason örgütü belirleyebilir.

Bir soru daha: *«Bir büyük locanın "düzenli" olduğunu yalnızca bir diğer büyük loca mı onaylayabilir?»*

Önce burada "büyük loca" terimini **"obediyans"** terimi yerine geçerli olmak üzere kullandığımızı bir kez daha vurgulayalım. Şöyle ki, "büyük loca" dediğimiz kuruluşlardan biri ya da her ikisi birden bir "büyük loca" olabildiği gibi bir "büyük doğu" da olabilir. Sonra da soruyu yanıtlayalım: Genellikle bir büyük locanın düzenli bir mason örgütü olduğunu bir diğer büyük loca onaylar. Fakat kimi zaman bir mason ritinin egemen otoritesinin de bir büyük locanın düzenli olduğunu onayladığı da görülmüştür. Bu konu kendi kendine gelin ve güvey olmaya benzer.

Bununla demek istediğimiz ise şudur:

Bir büyük locayı düzenli olarak tanıyan bir diğer büyük loca bu konuda sadece kendini bağlar. Bir büyük loca, başka bir büyük loca ya da bambaşka bir mason kuruluşu tarafından düzenli olarak tanınmış bir büyük locayı kendisi de aynı şekilde düzenli olarak tanımak zorunda değildir. Bu zorunlu olmayış, bir büyük locanın **bağımsız bir örgüt** olduğunu gösterir.

Büyük Loca Kuruluşunun Sağlanması

Bir büyük locanın, onu oluşturacak locaların temsilcilerinin bir araya geldikleri ilk toplantıda hemen kuruluvermesi söz konusu olamayabilir. Bunun için birtakım ön görüşmelerin ve hazırlıkların yapılmış olması gerekir.

Locaların ileri gelen üyeleri ya da temsilcileri, zaman zaman kendi aralarında toplanarak, kurmayı öngördükleri büyük locanın temel ilkelerini saptar. Bu kişilerin, büyük locanın ilk toplantısında localarını temsil edecek delegeler olması beklenir. Fakat hepsinin sonradan delege olmasını zorunlu kılan bir gelenek yoktur. [1]

Bu toplantılarda, -daha sonra doğabilecek gereksinmelere ve gelişmelere göre değiştirilebilecek olmakla birlikte- başlangıçta yürürlüğe girmesi öngörülen tüzüklerin tasarıları hazırlanır. Toplanacak olan ilk genel kurulda uyumsuzluk çıkmaması için, birçok konuda önceden uyuşmaya varılmasına çalışılır. Büyük loca kurulduğu anda, hem büyük loca çapındaki örgütlenme ve yönetimin ilke ve kurallarını belirleyen bir **"iç tüzük"** hem de locaların çalışmalarında ortaklaşa uyacakları bir **"localar genel tüzüğü"** ya da her ikisini birden içeren bir tüzük yürürlüğe girmelidir.

---

[1] Masonlukta bir obediyansın en yetkili organı bazı uygulamalarda **Büyük Kurul** olarak anılmakta, bu kurulun toplantılarına **"konvan"** da denilebilmektedir. Türkiye'de Özgür Masonlar Büyük Locası, ana büyük loca ile bölge örgütleri arasındaki farkı belirtebilmek amacıyla **"Büyük Kurul"** ve **"Bölge Kurulu"** terimlerini kullanıyor. Bu çalışmada ise kolaylık amacıyla sadece "Genel Kurul" ve "Genel Kurul Toplantısı" terimlerini kullanacağız.

Bu arada, -masonik bakımdan ilgi konusu olmasa da- değinilmesinde yarar olan bir nokta da şudur: Ülkenin ulusal yasaları uyarınca kurulmuş bir dernek oluşturulması da gerekebilir. Örneğin ülkemizdeki tüm mason kuruluşlarının (gerek büyük locaların gerekse yüksek konseylerin) T.C. Dernekler Kanunu uyarınca oluşturulup tescil edilmiş birer derneği vardır.

■ ■ ■

Her büyük locanın tüzüklerinde, o büyük locayı oluşturan locaların, büyük loca nezdinde nasıl temsil edilecekleri belirtilir. Çoğu uygulamalarda, genel kurulda her loca eşit sayıda delege ile temsil edilir. Sonraları her locanın üye sayısına oranla belirlenecek bir ağırlıkla temsil edilmesi benimsenebilir ama büyük locanın ilk kuruluşu sırasında, localar tam bir **"eşitlik"** içinde bir araya gelir. Bu eşitliğin daha sonra da korunması öngörülebilir. Nitekim dünyadaki çoğu büyük locaların tutumu böyledir.

Bir locayı büyük locada öncelikle saygıdeğer üstat temsil eder. Ancak loca sayısının az olması durumunda, saygıdeğer üstatların yanı sıra localarda **delegeler** de seçilir. Bu konuya, az sonra genel kurul yapısını incelerken ayrıntılı olarak değineceğiz.

Büyük Loca Genel Kurulu'nun ilk toplantısında bir **"kuruluş bildirgesi"** hazırlanır. Bu bildirge, ya tüm saygıdeğer üstatlar tarafından ya da localarını temsil eden tüm masonlarca imzalanır. Kapsamında, büyük locanın temel ilkeleri, Masonluk anlayışı ve diğer mason örgütleriyle nasıl ilişkiler kurmayı öngördüğü belirtilir.

Büyük locanın ilk büyük üstadı ile ilk büyük görevliler de bu toplantıda seçilir. Daha sonra büyük üstat ile büyük görevlilerin görevlerine getirilmesi *(isat)* töreni yapılır. Bu toplantıdan sonra mutlaka bir **Büyük Şölen** düzenlenir. Bu şölene yalnızca genel kurul üyeleri değil, büyük locaya bağlı locaların tüm üyeleri hatta konuklar da katılabilir.

Burada bu işlemleri ardı arkasına, sanki bir gün içinde olup bitiyormuşçasına anlattık. Olabilir de, olmayabilir de... Büyük locanın tüzüklerinin ve temel ilkelerinin belirleneceği toplantı, farklı önerilerin getirilmesi ve tartışmaların uzaması nedeniyle günlerce sürebilir. Büyük locanın ilk büyük üstadı ile büyük görevlilerin seçimi, göreve getirilmeleri ve büyük şölen ayrı ayrı günlerde hatta seçimlerden bir süre sonra bile yapılabilir.

Yeni büyük loca, kuruluşunu bir arada kutlamak üzere, henüz ilişkiler sıkıca oluşmamış ve tanışma işlemleri yerine getirilmemiş olsa bile birtakım başka büyük locaların ileri gelenlerini de davet etmeyi öngörebilir. Böylece, kuruluşunda bir konvan (uluslararası birleşim) düzenleyebilir. Bundan ötürü yeni büyük locanın çalışmalarına başlaması bir süre gecikmeye uğrar.

Olsun!... Yeni bir büyük loca için bu organizasyon çok önemlidir.

BÜYÜK LOCANIN ORGANLARI

Büyük locaların organları, yapılanma tarzları bakımından farklı olabilir. Buna karşın, bir büyük locanın üç temel organı olduğunu söyleyebiliriz.

a) **Genel Kurul**: Büyük locanın en yetkili organıdır. Yasama organı olarak nitelenebilir. Doğrudan "Büyük Loca" olarak da anılır.

b) **Yönetim Kurulu**: Genel kurulun kararlarını uygulamaya koyan organdır. Büyük üstadın başkanlığında, genel kurulun seçtiği **"büyük görevliler"**den oluşur. Genel kurulca tanınacak yetki sınırlarına uyarak büyük locanın tüm işlerini, iç ve dış ilişkilerini düzenler. Tüzükler uyarınca, belli konularda doğrudan bir karar organı niteliği de taşır. Bu kurulun öncelikli görevlileri **"Büyük Yürütme Kurulu"** (İcra Heyeti) olarak anılır. Bu kurul, tüzüklerde ayrı bir oluşum gibi gösterilebilirse de, aslında apayrı bir organ değildir; büyük yönetim kurulunun güncel işlerini yürüten bölümüdür. **"Büyük Envar"** olarak anılması da söz konusu olabilir.

c) **Büyük Disiplin Kurulu**: Büyük loca çapında olmak üzere, gerek üyeler gerekse localarla ilgili yargılama ve gereğinde ceza kararı verme yetkisini kullanan organdır.

Bu üç temel organın benzerleri **"Bölge Büyük Locası"** gibi ikincil örgütlerin kendi çerçevelerinde de pek benzer bir biçimde oluşur.

Bu bölümde sadece genel kurul ile yönetim kuruluna değinmekle yetinecek, büyük disiplin kurulunu ise ***DİSİPLİN*** başlığı altındaki bir diğer bölümde ayrıca ele alacağız.

Genel Kurul *(Büyük Kurul)*

Locaların temsilcileri bir araya gelerek toplandıklarında, büyük locanın genel kurulu oluşur.

Her büyük locada genel kurulun oluşma tarzı farklıdır. Dünya çapındaki tüm uygulamalarda büyük üstat genel kurulun da başkanıdır ve bu kurulun toplantısını yönetir. Ender olarak toplantı yönetiminin bir başka masona (özellikle önceki büyük üstada) bırakıldığı görülebilir. Fakat büyük locanın diğer büyük görevlilerinin yani yönetim kurulu üyelerinin genel kuruldaki işlevleri farklı olabilir. Bu bağlamda şöyle iki örnek verebiliriz:

a) Yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılır ama bu kurulun üyesi sayılmazlar. Söz alıp konuşabilir, açıklamalarda bulunabilir ama kararlara karışmaz, oylamalara katılmazlar.

b) Yönetim kurulu üyeleri genel kurulun da üyesi sayılırlar.

Özellikle ikinci tarz uygulamada, loca sayısı az olan bir büyük locada yönetim kurulunun etkisi hayli yüksek olur. Bunu gidermek için, genel kurulda locaların daha çok sayıda delege ile temsil edilmeleri, böylece yönetim kurulu ile localar arasında bir denge kurulmasına çalışılır.

Çoğu büyük localarda genel kurulun doğal üyeleri de vardır. Bu konuda da farklı uygulamalar görebiliriz:

a) Büyük locanın önceki ve eski büyük üstatları;

b) Önceki ve eski büyük üstatlarla birlikte, önceki ve eski büyük görevliler;

c) Büyük locanın bazı sürekli komitelerinin (özel kurulların) başkanları.

■ ■ ■

Genel kurul yalnızca toplantı yaparak çalışır. Kararlarının uygulanması ve tüm etkinliklerin yürütülmesini yönetim kuruluna bırakır.

Bazı büyük localar yılda bir kez genel kurul toplantısı yapar. En sık görüleni budur. Her toplantıda seçim yapılmayabilir çünkü birçok büyük locada büyük görevlilerin bir dönemlik görev süresi iki ya da üç yıldır. Bazı büyük localarda yılda iki kez toplantı yapıldığı, bazılarında yılda dörde kadar çıktığı görülebilir.

Nitekim Spekülatif Masonluğun ilk obediyansı olan Londra Büyük Locası genel kurulunun yılda dört birleşim yaptığı, 1723 tarihli temel yasa kitabındaki "Genel Tüzükler" bölümünde açıkça belirtilmiştir. Bu, belki de o tarihte her şey henüz pek yeni olduğu için bir zorunluluktu!

Büyük locanın genel kurul toplantısı, herhangi bir dernek ya da kurumun genel kurul toplantısına benzemez. Bu toplantı yönetimsel olduğu kadar masonik bir nitelik taşır. Herhangi bir büyük salonda değil, doğrudan mabette ya da "mabet" niteliği kazandırılmış bir yerde yapılır. Bazı büyük localarda genel kurul toplantısının yapıldığı bir mabedin biçimi, bir locanın çalıştığı mabede benzer; bazılarında ise hayli farklıdır.

Bu toplantıda büyük görevliler, taşımakta oldukları görev unvanlarına göre, bir locadaki görevlilerin yaptıkları işleri yapar. Bazı büyük localarda genel kurul toplantısında sadece bu toplantı için düzenlenmiş bir özel çalışma yöntemi *(Genel Kurul Toplantısı Ritüeli)* uygulanır. Bazı büyük localarda ise böyle bir özel çalışma yöntemi yoktur; localarda uygulanan standart ritüel, büyük locaya uyarlanarak uygulanır.

Genel kurul toplantısında, bir loca oturumunda olduğu gibi, bu toplantıya özgü olarak düzenlenmiş bir çalışma yöntemine *(ritüele)* ve Masonluğun Etiketi'nin gerektirdiği gelenekler ile kurallara uyulur.

Tüzükler uyarınca ya da toplantı öncesinde alınan karar gereğince, genel kurul toplantısı birinci, ikinci ya da üçüncü derecede yapılabilir. Bazı büyük localarda, loca toplantılarında olduğu gibi, genel kurul toplantısında da her üç derece birden art arda uygulanır.

Aşağıda ve izleyen sayfada bazı büyük locaların genel kurul toplantılarından görünüm örnekleri yer alıyor.

Her birinde, genel kurul toplantısının farklı bir ortamda ve farklı bir biçimde yapıldığı, toplantıya katılanların yer alma düzeni bakımından da değişik uygulamalar olduğu dikkati çekiyor.

İngiltere Birleşik Büyük Locası (İngiltere)

Batı Yorkshire İl Büyük Locası (İngiltere)

İspanya Büyük Locası

(Bu büyük locanın genel kurul toplantısında delegelerin her biri; toplantıyı kendi önünde bulunan ekrandan da izleyebiliyor.)

Goias Eyaleti Büyük Locası (Brezilya)

Alabama Prince Hall Büyük Locası (ABD)

Çin Büyük Locası

İtalya Büyük Doğusu

Delegeler

Genel kurulun saygıdeğer üstatlar ile birlikte locaların delegelerinden oluşması yöntemini benimsemiş olan büyük locaların bazılarında, her locanın eşit sayıda delege ile temsil edilmesi, böylece localar arasında tam bir "eşitlik" gözetilmesi öngörülmüştür. Bu yöntemi benimseyerek uygulayan büyük localarda, her bir locanın genel kurula göndereceği delege sayısı tüzüklerinde belirtilir.

18. yüzyılda localar, büyük loca genel kurulunda, saygıdeğer üstatları ile birlikte nazırları tarafından temsil edilirdi. Bir diğer deyişle, birinci nazır ve ikinci nazır bir locanın delegeleri sayılırdı. Sonradan birçok büyük loca bu yöntemi değiştirmiş, locadaki nazırlık görevi ile delegeliğin birbirinden ayrı olmasını daha uygun bulmuştur. Nitekim günümüzde çok locası olan büyük localarda "loca delegesi" yoktur; localar, saygıdeğer üstatlarca temsil edilir.

Loca ve üye sayısı pek az olan büyük localarda, locaların, genel kurulda düzenli üyelerinin sayısına göre belli bir ağırlıkla temsil edildikleri görülebilir. Bunun amacı, bir yandan genel kurulda daha çok sayıda üyenin bulunmasını sağlamak, diğer yandan da çok sayıda üyesi olan locaların genel kurulda daha ağırlıklı olabilmelerine olanak tanımaktır. Uygulamalarını böyle yürüten büyük localarda bu konuda şöyle bir yorum da yapılır: ***«Üye sayısı az olan bir loca genel kurulda yeterince etkili olamadığını görmeli, dolayısıyla etkisini artırabilmek için önce üye sayısını artırmaya yönelmelidir.»*** Böylece, bu yöntemin büyük locanın niceliksel gelişmesine katkısı olduğu öngörülür.

Böyle düşünülünce, genel kurulda loca delegelerinin ne denli özgür olduklarını irdelemek de gerekebilir. Şöyle bir soru hayli sık görülür: *«Bir delege genel kurulda kendi kendisini mi, yoksa locasını mı temsil eder?... Oylamalara katılırken, kendi bireysel görüş ve eğilimine göre mi, yoksa locasının tutumuna uygun olarak mı davranır?»*

Loca, bağlı olarak çalıştığı büyük locanın genel kurul toplantısının ne zaman yapılacağını bilir. Bu toplantının gündeminde neler olduğu da yeterince önceden locaya bildirilir. Saygıdeğer üstat, gerekli görürse bunları locasının gündemine getirir. Böylelikle bir loca, genel kurul toplantısından önce, bu toplantının gündeminde yer alan bazı konulardaki tutumunu belirleyebilir. Eğer belli bazı konular üzerinde **loca kararı** alınacak olursa, saygıdeğer üstat da loca delegeleri de alınmış olan bu karara uymak zorundadır. Ancak, locada önceden alınmış bir karar yoksa, saygıdeğer üstat ve loca delegeleri kendi bireysel görüş ve eğilimleri doğrultusunda davranır.

Hiçbir saygıdeğer üstat ve hiçbir delege, genel kurul toplantısında *«Ben bu konuda kendimi yetkili görmüyorum. Önce locama danışmalıyım.»* diyemez. Çünkü saygıdeğer üstat ve loca delegeleri, genel kurulda kendi kendilerine locaları adına da geçerli olacak bir tutumu benimseyebilecek, bir diğer deyişle inisiyatif kullanabilecek nitelikte masonlardan seçilir.

Delegelik Süresi ve Sorumluluğu

Gerek saygıdeğer üstatlar gerekse locaların delegeleri belirli bir süre için seçilir. Bu konuyu ***SEÇİMLER*** başlığı altındaki bölümde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz. Görevli oldukları süre, büyük loca genel kurulundaki seçim dönemleriyle bağlantılı olmayabilir. Süre bakımından ise, daha sık olabilir ama daha seyrek olmaz. Genellikle, bir dönem delegelik yapmış olan bir loca üyesi, sonraki dönemde de delege olabilir. Ancak bazı büyük localar, diğer masonlar da genel kurul üyesi olabilsin diye üst üste delegelik yapılabilecek dönemlerin sayısını sınırlandırmıştır.

Gerek bir saygıdeğer üstat gerekse bir loca delegesi, gerçekten de çok önemli bir engeli *(mazereti)* bulunmadığı sürece her genel kurul toplantısına mutlaka katılmalıdır. Özellikle saygıdeğer üstat bu konuda çok duyarlı olmalı, sadece kendisinin değil, locasının delegelerinin de sorumluluklarının bilincinde olarak bu konudaki yükümlülüklerini gözetmelidir. Delege olan bir mason da, her genel kurul toplantısına katılamayacaksa, delegeliğe hiç özenmemeli, bu görevi bir başkasına bırakmalıdır.

Genel kurul toplantısına katılmayan saygıdeğer üstatlar ve loca delegeleri, büyük locanın çalışmalarını umursamıyor ya da önemsemiyorlar demektir. Masonluktaki Etiket uyarınca böyle bir tutum hiçbir masona yakışmaz. Böyle bir durumda bir saygıdeğer üstat için yazıklamaktan (teessüf etmekten) başka yapılabilecek bir şey yoktur ama delegenin bir an önce delegelikten ayrılması, en uygun davranış olur.

Bir delegenin herhangi bir nedenle delegelikten ayrılması durumunda, içinde bulunulan dönemin sonuna kadar yerine yenisi seçilir. Eğer büyük locanın genel kurul toplantısının yaklaştığı sıralarda böyle bir durumla karşılaşılacak olursa, saygıdeğer üstat, locasının genel kurulda eksik sayıda delege ile temsil edilmemesi için gereken önlemleri zamanında almalıdır.

Her delege, locanın diğer görevlileri gibi, delege olarak seçildikten sonra ant içer ve delegelik görevini üstlenir. Bazı büyük localarda delegeler kendi localarında ant içer ve "delege" niteliğini kazanır. Bazı büyük localarda ise, delegelerin katıldıkları ilk genel kurul toplantısında yöntemi uyarınca ant içmeleri gerekir. Delegeliğin sıradan bir iş, bir formalite gereği olmadığı, bu görevin masonik nitelikli bir "ant" ile başlayışından da bellidir. Her delege, delegelik süresince, yalnızca locasına karşı değil, büyük locaya karşı da bu görevin gerektirdiği yükümlülükleri üstlenmiş olur.

Bazı büyük localarda bir saygıdeğer üstat ya da bir loca delegesi, büyük locanın yönetim kurulunda da görev alabilir. Hatta bazı büyük localarda büyük üstadın aynı zamanda bir locada saygıdeğer üstat olduğu bile görülür. Bazı büyük locaların tüzükleri ise buna olanak vermez; saygıdeğer üstat ya da bir loca delegesi, aynı zamanda bir büyük görevli olarak seçilemez yani yönetim kurulu üyesi olamaz.

Ancak bu kural genel kurulda bir saygıdeğer üstadın ya da loca delegesinin büyük görevli olarak seçilmesine engel değildir. Böyle bir durumda o saygıdeğer üstat ya da o delege, locasındaki görevinden ayrılmış sayılır.

Ender olarak bunun tersiyle de karşılaşılabilir. Bir büyük görevlinin, kendi locasında delege olarak değilse de saygıdeğer üstat olarak seçildiği görülür. Bu durumda, büyük locanın tüzükleri her iki görevin birden üstlenilmesine olanak tanımıyorsa, bu kez o mason yönetim kurulundaki görevinden ayrılmış sayılır.

■ ■ ■

Çok sayıda locası olan bir büyük locada genel kurulun oluşumu ve toplantısı bakımından akla şöyle bir soru gelebilir:

«Kendisine bağlı olarak çalışan locaların sayısı yüzlerce olan bir büyük locanın genel kurulu, her locadan yalnızca bir temsilci katılmakta olsa bile, hayli kalabalık bir topluluktan oluşacağına göre, böyle bir kurul nasıl toplantı yapar?... Yüzlerce delegenin katılımı ile oluşan bir genel kuruldaki görüşmeler, gerektiğinde oylama yapılması ve karar alınması çok zor ve yorucu olmaz mı?»

Elbette çok zor olur... Nitekim bu nedenle büyük locaların örgütlenme tarzı ve genel kurul toplantılarının kapsamı yer yer birbirinden farklıdır. Kaldı ki, bir büyük locanın yüzlerce locasının bulunması, hiç de olağanüstü ya da seyrek rastlanır bir durum değildir. Günümüzde binlerce locası olan birçok büyük loca vardır.

■ ■ ■

Çok sayıda locası olan obediyanslarda locaların delegeleri yoktur. Locaları sadece saygıdeğer üstatlar temsil eder. Fakat locaların sayısı yüzleri bulunca saygıdeğer üstatlar bile fazla gelebilir. Bunun üzerine büyük loca, bölge ve il örgütleri kurar. Her bölgede ya da ilde çalışan localar kendi bölge ya da illerinde kendi ortak yönetimlerini oluşturur. Her bölge ya da her il, büyük loca genel kurulunda kendisine bağlı olan tüm localar adına belirli sayıda delegeyle temsil edilir.

Bu tarz bir uygulamanın başka yararları da vardır. Bunlardan biri de genel kurul toplantısındaki olası uzun tartışmaların önlenmesidir. Büyük loca genel kurul toplantısında verilecek kararların bölge ya da il kurullarında önceden görüşülmüş olması, dolayısıyla büyük loca genel kuruluna çok sayıda locanın farklı tutum ve eğilimleri yerine bölge ya da il kurullarında önceden âdeta süzülmüş önerilerin getirilmesi, büyük loca genel kurulu çalışmalarının verimini artırır.

Böyle bir örgütlenme tarzı artık tam anlamıyla "federatif" olarak nitelenebilir. Bu durumda büyük loca, her biri **"jüridiksiyon"** olarak anılabilecek yönetim ya da egemenlik bölümlerine ayrılmış olur.

Bu bölümlerden her biri, bulunduğu çevrenin özellikleri göz önünde tutularak, **"Bölge Büyük Locası"** ya da **"İl Büyük Locası"** (bazı yerlerde "Eyalet Büyük Locası") adını alır. Büyük locaya da bundan böyle **"Ana Büyük Loca"** denir.

Bir bölge büyük locası ya da il büyük locası, kendi iç yönetiminde doğrudan bir büyük loca gibi çalışır ama tümüyle bağımsız değildir; özerkliği sınırlıdır. Bağlı olduğu **"ana büyük loca"**ya karşı sorumludur.

Her loca, saygıdeğer üstat ve delegeleriyle, yalnızca doğrudan bağlı olduğu bölge ya da il büyük locasının genel kurulunda temsil edilir. Tüm bölge ve il büyük locaları da ana büyük locanın genel kurulunu oluşturmak üzere tüzüklerde belirtilen yöntemle bölge ya da il temsilcilerini belirler. [2]

Masonlukta yer yer bir ana büyük locaya bağlı bölge büyük locası ya da il büyük locası tarzındaki örgütlenmelerin uzun ömürlü olmadığı, bu örgütlerin zaman içinde birer bağımsız büyük locaya dönüştükleri de görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Brezilya başta olmak üzere; bazı ülkelerde federal devletin siyasal yapısı uyarınca oluşturulmuş eyalet büyük locaları ise, doğrudan bağımsız birer büyük loca niteliği taşır.

Bir büyük locanın genel kuruluna ilişkin bir diğer sorun, tüzükler uyarınca görev süresi sona eren ve yerlerine yenilerinin seçilmesi söz konusu olabilecek, üstelik üyesi oldukları localarca da yeniden seçilmemiş ya da seçilemeyecek loca delegeleriyle, benzer durumdaki büyük görevlilerin durumudur. Şöyle bir soru sorulur: *«Bu kişiler hâlâ birer genel kurul üyesi sayılır mı?»*

Bu sorunun yanıtı açıktır: Gerek bir görevli gerekse bir delege, seçildikten hemen sonra görevi üstlenmez. Bunun için önce yöntemine uygun olarak ant içerek o göreve getirilmesi *(isat edilmesi)* gerekir. Bu işlem gerçekleşmediği sürece, önceki görevliler görevlerinde kalır. Bu kural loca delegeleri için de geçerlidir. Göreve getirme töreni seçimin yapıldığı toplantıda değil, aradan hayli zaman geçtikten sonra yapılabilir. Bu süre içinde hem önceki görevliler hem delegeler görevlerini sürdürür.

---

[2] Türkiye'de, Özgür Masonlar Büyük Locası'na bağlı olarak **bölge büyük locaları** ve **yöre örgütleri** kurulmuş, sonradan bölge büyük localarının adları "bölge locası" olarak değiştirilmiştir. Ancak bu örgütlenme tarzı, başka ülkelerde görülebilenlerden farklıdır. En az iki loca olan her ilde bir yöre örgütü kurulmaktadır. En az beş loca ile yeterli sayıda üye bulunan her çevrede ise, bir bölge locası kurulabilmektedir. Bir bölge locasının da kendisine bağlı bir yöre örgütü olabilmektedir. Bunlara bağlı localar, hem kendi bölge ya da yörelerinde hem büyük genel kurulda saygıdeğer üstat ve delegeleriyle temsil edilmektedir. Bölge localarının **"Pek Değerli Üstat"** olarak anılan başkanları ile yöreleri yöneten **yöre başkanları** da ana büyük loca nezdinde büyük yönetim kurulu üyesi sayılmaktadırlar. Bunlar, adı belirtilen obediyansın sadece bu çalışmanın hazırlandığı sıradaki uygulamalarıdır. Diğer büyük locaların uygulamaları ise standart merkezî yönetim sistemidir.

GENEL KURULUN ÇALIŞMALARI

Localarda olduğu gibi, büyük locada da her genel kurul toplantısı, önceden belirlenen bir gündeme uyularak yapılır. Toplantı tarihi ve gündemini yönetim kurulu *(büyük görevliler kurulu)* ya da yetkilendirdiği yürütme kurulu *(büyük envar)* belirler. Bununla birlikte, büyük locayı oluşturan localar ya da genel kurul üyelerinin tüzüklerde yazılı belirli bir oranı, bu konuda etkili olabilir.

Büyük locayı oluşturan loca sayısına ve genel kurul üyelerinin toplam sayısına göre, yeterli sayıda loca ya da genel kurul üyesi, genel kurulun olağanüstü toplantı yapmasını ya da belli bir konunun gündeme alınarak görüşülmesini isteyecek olursa, yönetim kurulu bu isteme karşı çıkamaz. Bunun için "yeterli sayı"nın ya da oranın ne olduğu büyük locanın tüzüklerinde belirtilmiştir.

Gündem, toplantıya katılması gereken tüm delegelere toplantıdan yeterli bir süre önce gönderilir. Burada "yeterli süre" en az iki haftadır. Delegelerin toplantıya katılmak üzere hazırlıklı olmaları bakımından, bu bildirimin olabildiğince erken yapılması gerekir. Nitekim bazı büyük locaların tüzükleri uyarınca genel kurul toplantısının en az bir ay önce duyurulması gerekir.

Kimi delegeler *«Genel Kurul toplantısı ne kadar erkenden duyurulursa o kadar iyidir. Kendimizi ona göre ayarlarız.»* diye düşünebilir. Oysa genel kurul toplantısının çok daha erkenden duyurulamayışının nedenleri vardır. Toplantının gündemi yönetim kurulu tarafından düzenleniyorsa, önce yönetim kurulu toplantısı yapılması gerekiyor demektir. Hiçbir yönetim kurulu da aylar sonraki bir diğer yönetim kurulu toplantısının ardından düzenlenecek bir genel kurul toplantısının gündemini önceden hazırlamaz. Bu nedenle yönetim kurulu, toplantı tarihi ve gündemini belirlemeyi bir alt organa bırakabilir.

Genel kurul toplantısının tarih ve gündeminin çok önceden duyurulmasının sakıncaları da vardır. Delegeler toplantı gününü unutabilir. (*"Olmaz öyle şey!"* demeyin; olur, olduğu görülmüştür.) Sonradan gündeme eklenmesi gereken konular çıkabilir. Gündemde görüşülecek çok önemli bir konu varsa, bu da gündeme eklenerek tüm genel kurul üyelerinin bilgisine önceden sunulur. Bu kadarla sınırlı olmamakla birlikte, çok önemli sayılan konular olmak üzere şunları sayabiliriz:

- Geçmiş dönemde, büyük locanın yurt içi ve uluslararası etkinlikleri;
- Gelecek dönemin etkinlik tasarımı;
- Yeni loca kuruluş onayı;
- Büyük locanın genel tutumu üzerinde yapılması öngörülen değişiklikler
- Tüzük ve yönetmelikler üzerinde yapılması öngörülen değişiklikler;
- Çalışma yöntemleri ve/veya ritüeller üzerinde yapılması öngörülen değişiklikler;
- Yönetim kurulunun geçmiş döneme ilişkin bilânçosu;
- Bir sonraki dönem için önerilen bütçe tasarısı.

Bu gibi gündem konularının ve bunların ayrıntılarının, genel kurul üyelerine önceden bildirilmesinin iki nedeni vardır:

a) Locaların ve diğer ikincil örgütlerin, gerekli görürlerse, ilgili konuyu kendi kurullarında inceleyerek, görüş ve tutumlarını genel kurul toplantısından önce oluşturmalarına olanak tanınması;

b) Genel kurul üyelerinin ilgili konuyu önceden incelemiş olmalarının sağlanıp, toplantıdaki verimin artırılması.

■ ■ ■

Genel kurul toplantısında, üye sayısının en az önceden belirli bir oranı kadar (örneğin %10) üyenin önerisi üzerine, toplantıya katılan üyelerin çoğunluğunun olumlu oylarıyla gündem üzerinde değişiklik yapılabilir. Çünkü genel kurul büyük locanın en yetkili organıdır. Sadece daha alt bir organın -bu bağlamda yönetim kurulu bile daha alt bir organ sayılır- hazırlamış olduğu gündemi görüşmekle yetinmek zorunda değildir.

Böyle bir durumda genel kurul toplantısına katılmamış olan kardeşler, gündemde bulunmayan bir konunun görüşülmesine itirazları olmasa da alınan kararlara karşı çıkabilir, *«Biz toplantıda yoktuk. Bu konu ile ilgili olmak üzere söyleyeceklerimiz vardı. Alınan kararı benimsemiyoruz. Görüşlerimizi bildirmemize olanak tanınmadı. Dolayısıyla bu karar geçersizdir. Konu yeniden genel kurul toplantısının gündemine alınarak görüşülmelidir.»* diyebilirler.

Diyebilirler ama Masonluktaki Etiket bakımından dememelidirler. Gündem değişikliği yapılarak alınan karar geçerlidir. Çünkü bu karşı çıkışta bulunmayı düşünen kardeşler, toplantıya katılmayarak yükümlülüklerini yerine getirmemişlerdir. Engelli (mazeretli) olanların durumu hiçbir şey değiştirmez. Bununla birlikte, böyle bir durumun doğmaması, genel kurul üyeleri arasında çözümlenemeyecek uyuşmazlıklar çıkmaması için, zorunlu olmadıkça, toplantıda, katılanların kararıyla önemli konularda gündeme ekleme yapılmaması daha uygundur.

Genel Kurul Toplantılarının Niteliği

Büyük locanın genel kurulu dört tür toplantı yapar:

a) Dönemsel Toplantılar: Bu toplantılar, büyük locada yeni büyük üstat ve büyük görevlilerin seçimlerinin yapıldığı toplantılardır. Bu terim, her yıl seçim yapılan büyük localarda kullanılmaz.

b) Yıllık Toplantılar: Bu toplantılar, her yıl olağan olarak belli bir ay içinde yapılan toplantılardır. Özellikle bütçe ve bilânço görüşmeleri bu tür bir toplantıda yapılır.

c) Olağan Ara Toplantılar: Bir yıl içinde genel kurulun birden çok kez toplanmasını öngören büyük locaların, seçim yapılmayan toplantılarıdır.

d) Olağanüstü Ara Toplantılar: Herhangi bir önemli nedenle, genel kurulun tüzüklerde yazılı zamanlar dışında, ayrıca yapabileceği toplantılardır.

Hemen her yerde alışılagelmiş yöntemlere bakılırsa, genel kurul, oluşum tarzı her nasıl olursa olsun, üyelerinin toplam sayısının çoğunluğu ile toplanır. Çoğunluk sağlanamazsa toplantı ertelenir.

Derneklerde ve birtakım diğer kurumlarda, bir genel kurul toplantısında çoğunluk sağlanamazsa, belli bir süre sonra çoğunluk aranmaksızın toplantı yapılır. Bu yöntem Masonlukta geçerli değildir. Gerçi ilk toplantıda yeterli çoğunluk sağlanamazsa ertelenir ama sonrakinde de çoğunluğun sağlanması gerekir. Üstelik bu, beklenti dışı bir durum olduğundan, toplantı ertelenirse hangi tarihte yapılacağı önceden belirlenemez. Büyük locada böyle bir durumla karşılaşılırsa; büyük görevliler, ikinci kez aynı durum olmasın diye genel kurul üyeleriyle tek tek görüşerek bir sonraki toplantıda çoğunluğun mutlaka sağlanması için ellerinden geleni yapar.

Masonluktaki Etiketi göz önünde tutacak olursak, büyük görevlilerin böylesine girişimlerde bulunmaları hiç de gerekmez; gerekmemelidir. Genel kurul üyesi olan hiçbir mason, büyük locada görev üstlenmiş olanları böyle zor bir duruma sokmamalıdır. Bunun bir tek çaresi vardır: *«Toplantıya nasıl olsa yeterince katılan olur. Zaten gündemde beni ilgilendirecek bir şey yok. Ben gitmesem de olur. Bir şey değişmez.»* diye düşünmemek... Böyle düşünecek bir mason, daha baştan genel kurul üyesi olmaya yeltenmemeli, zorlansa bile direnmeli, kabul etmemelidir.

Bazı büyük localarda genel kurul toplantısının yapılabilmesi için koşullar daha ağırdır. Üye tam sayısının üçte ikisinin ya da dörtte üçünün bulunması gerekir. Bazı büyük localarda ise, tüzükler uyarınca uygulama bunun tam tersidir. Genel kurul toplantısı, katılanların sayısına bakılmaksızın yapılır. Bunun gerekçesi şöyledir: "Her genel kurul üyesi toplantıya katılmakla yükümlüdür; katılmayanlar, yokluklarında alınan kararları benimsemiş sayılır.

Masonluğun tarihçesinden bildiğimiz kadarıyla, eskiden böyle sorunlar yokmuş. Genel kurul üyesi olan bir mason, Türkçede zaman zaman kullandığımız deyim yerindeyse "iki eli kanda olsa bile" mutlaka toplantıda hazır bulunurmuş. Bu sorunlar, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında artmış.

Bu artışın tek nedeni, masonların eskiye oranla **"görev duygusu"**nu yeterince edinmeyişleri, **"sorumluluk bilinci"**nin giderek zayıflaması değildir. Herhangi bir genel kurulu oluşturan üye sayısının artışı da önemli bir etkendir. Nitekim büyük localarda genel kurulu oluşturan üyelerin sayısının "optimum" (en uygun) düzeyde tutulmasına çalışılması da bundan ileri gelir.

■ ■ ■

Genel kurul toplantısının açılmasından önce ya da toplantı açıldıktan sonra ilk iş olarak **"yoklama"** yapılır. Bunun amacı sadece toplantıya katılan genel kurul üyelerin yeterli sayıda olup olmadıklarını sağlamak değildir. Hangi üyelerin katılmakta olduğunu ve yapılacak oylamalarda kaç kişinin oy kullanacağını belirlemek de gereklidir. Bunun için bir **toplantıya katılma çizelgesi** hazırlanıp katılanların bu çizelgeyi imzalamalarının sağlanması ile yetinilebilir.

Toplantının yapılabilmesi için belli bir çoğunluğun bulunması gerekli olan büyük localarda, eğer birkaç kişi eksikse, geç kalanların da olabileceği düşünülerek bir süre beklenir. Bu noktada önemli bir görgü kuralına gelmiş oluyoruz: Hiç kimsenin diğerlerini bekletmeye hakkı yoktur. Bu nedenle, her üye başlama saatinden önce toplantı yerinde bulunmayı önemsemelidir. Bu yalnızca Masonluk için değil, tüm uygar toplumlar, başka kurumlar için de kaçınılmaz bir saygı kuralıdır.

Uygar toplumlar için kaçınılmaz bir saygı kuralı olan her şeye, her tutuma, her davranışa Masonlukta daha çok özen gösterilmesi gerekir.

Diğer çoğu dernek ve kurumların yöntemlerinden farklı olarak, Masonlukta bir genel kurul toplantısını yönetmek üzere bir "başkan" ve "divan üyeleri" gibi kişiler seçilmez. Toplantıyı doğrudan büyük üstat yönetir. Diğer büyük görevliler de kendi görevlerini yapar.

Bir genel kurul toplantısına, diğer üyeler gibi büyük üstat da önemli bir engeli nedeniyle katılamamakta olabilir. Bu durumda toplantıyı kimin yöneteceği her büyük locanın tüzüklerinde belirtilmiştir. Bu konuda yer yer birbirinden farklı uygulamalar vardır:

a) Önceki Büyük Üstat; o da yoksa eski büyük üstatlardan biri;

b) Büyük Üstat Yardımcılarından biri;

c) Büyük Birinci Nazır; o da yoksa Büyük İkinci Nazır.

Koşullar her ne olursa olsun, genel kurul toplantısını yönetmeye yetkili bir kişi mutlaka bulunur.

Genel Kurul Toplantısı'nda Çalışma Yöntemi

Bir genel kurul toplantısı sırasında yapılacak çalışmalarda uyulması gereken yöntemler ve gelenekler, bir locanın oturumundan pek farklı değildir. Açılış ve yoklamadan sonra gündem uygulanır. Bundan önce belki bir "saygı duruşu" yapılır. Bir önceki toplantının tutanağı okunup üzerinde görüşülür ve kabul edilmesi için oylanır.

En önemli noktalardan biri, toplantının sonunda mutlaka **"Masonluğun Genel ve Büyük Loca'nın Özel Yararları"** üzerine söz verilmesidir. Bunun toplantı gündeminde belirtilmiş olması gerekmez. Genel kurul üyeleri, toplantının bu bölümünde istedikleri konu üzerinde söz alır, dilek ve önerilerini iletir. Toplantının kapatılmasından önce bir **"öneri kesesi"** de dolaştırılabilir.

Bazı uygulamalarda, toplantı kapatılmadan önce **"Yardımlaşma Kesesi"** *(Hasenat Kesesi / Dul Kesesi)* de dolaştırılır. Bazı uygulamalarda ise kese dolaştırılmaz; bir ya da iki görevli, üyeler mabetten çıkarken kapı yanında yer alır; masonlar bu keseyle ilgili görevlerini dışarıya çıkarken yerine getirir.

«Neden böyle? Bu yöntem Dul Kesesi'nin geleneksel işlevini ortadan kaldırmaz mı?» diye sorulabilir.

Evet, öyle, doğru, kaldırır. Fakat gerekçesi vardır: Bir büyük loca genel kurul toplantısında, hiçbir masonun, locada olduğu gibi gereksinmesi varsa yardımlaşma kesesinden bir şey alması beklenmez. Sadece katkı beklenir. Bu, simgeselliği de aykırı değildir çünkü burada çırak yoktur.

Şu son konu dışında, genel kuruldaki tüm çalışmalar boyunca Masonluğun Etiketi'nin localarda uyulan ve uygulanan her kuralı aynen geçerlidir.

Konuklar, Gözlemciler ve İzleyiciler

Kuramsal olarak, bir büyük locanın genel kurul toplantısına, o büyük locanın üyesi olmayan kimi masonlar da "konuk" (*ziyaretçi*), "izleyici" ya da "gözlemci" (*müşahit*) niteliğiyle katılabilir.

Bu bağlamda "konuk" denilince bundan anlaşılması gereken, büyük locanın "tanışma" içinde olduğu bir başka mason kuruluşunun üyeleridir. Bu masonlar genel kurul toplantısının yapıldığı günde rastlantısal olarak orada bulunabilir. Genel kurul toplantısına özel olarak çağrılmış (*davet edilmiş*) de olabilirler. Hatta Masonlukta, özellikle belirli yıl dönümlerinde ya da yeni büyük üstat ile büyük görevlilerin görevlerine getirilmesi *(isat)* törenlerine başka büyük locaların büyük üstatları ile temsilcilerinin de çağrılması, pek yaygın olan ve sık sık uygulanan geleneklerden biridir. Çağrılı konukların da bulunduğu böyle bir toplantı **"konvan"** olarak anılır. [3]

"Gözlemci" (*müşahit*) de bir başka mason kuruluşunun üyesi olan bir konuktur. Diğerlerinden farkı, izlenimlerini kendi örgütünün yetkililerine aktarmak üzere özellikle görevlendirilmiş olmasıdır.

Büyük locaya bağlı locaların düzenli üyelerinden genel kurul üyesi olmayan masonlar, "izleyici" olarak bu toplantıya alınabilir. Bu masonlardan kimisi, gündemdeki bir konuyla yakından ilgileri olduğu için çağrılmış da olabilir. Kimileri seçimlerde bir göreve aday olmak üzere bulunabilir. Toplantıya sadece izlemek üzere katıldıklarından, çalışmalara karışmaz ve oylamalara katılamazlar. Kendilerinden görüşlerini belirtmeleri istenmedikçe, gündemdeki konuların görüşülmesi sırasında söz alma isteminde bulunmamaları gerekir. Ancak toplantının sonunda "yararlar" üzerine söz verildiğinde, her mason söz alarak dileklerini ve görüşlerini bildirebilir.

Rastlantıları bir yana bırakırsak, kimi masonların genel kurul toplantısına "resmî konuk" ya da "gözlemci" olarak katılacakları önceden bilinir. Hatta buna göre ve "**protokol**" uyarınca bir hazırlık da yapılır. Dolayısıyla, böyle toplantılar iki aşamaya ayrılır:

a) Yalnızca genel kurul üyelerinin bulunduğu bölüm;

b) Konukların ve gözlemcilerin de bulunabildiği bölüm.

[3] Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda, çağrılı konukların olmadığı, ancak seçim ya da yeni büyük üstat ile büyük görevlilerin göreve getirilmesi töreninin yapılacağı bir büyük kurul toplantısı da "konvan" olarak anılmaktadır.

Bu konu dünyanın her yerinde böyle olup böyle bilindiğinden, toplantının bir bölümüne alınmayan konuklar ve gözlemciler, bundan ötürü hiç de incinmez ve kırılmış olmazlar. Özellikle "düzen" ve "disiplin" ile ilgili konuların ve büyük locanın parasal işlerinin, konukların önünde görüşülmemesi gerekir.

Genel kurul toplantısının bir bölümüne izleyici niteliği taşıyan hiç kimsenin alınmaması, bir tür "kapalı oturum" yapılması da söz konusu olabilir. Toplantı sırasında oturumun bir bölümünün izleyicilere kapatılması gerekebilir. Böyle bir durumda büyük üstat ya da toplantıyı yönetmekte olan kişi, genel kurul üyesi olmayanların bir süre için mabetten ayrılmalarını rica eder. Bu isteğe uyulur. Hiçbir mason ve hiçbir konuk, böyle bir isteği kendisi açısından kırıcı olarak görmemelidir.

Kitabın bu bölümünde şöyle bir soru ve bunun yanıtının bulunması beklenirdi: *"Büyük Loca genel kurul toplantısına mason olmayan hiç kimse katılamaz mı?"*

Kitabın kapsamında yer verilmiş olmasa da şu bilgiyi ekleyebiliriz:

Öncelikle, devletin yetkili organları bir büyük loca toplantısını denetlemek isteyecek olursa, ilgili devlet kuruluşu ya da organının bu amaçla atayacağı görevli toplantıya katılarak izleyebilir. (Bunun örnekleri görülmüştür.)

Ayrıca bazı büyük locaların özellikle yeni büyük üstat ve büyük görevlilerinin göreve getirme *(isat)* toplantılarının kamuya açık olarak yapıldığı örnekler de vardır. (Bunlardan bazılarının kayıtları internette izlenebilmektedir.)

Oylamalar

Localarda olduğu gibi, büyük locanın genel kurul toplantılarında da iki amaçla oylama yapılır. Bunlardan biri "seçim" diğeri "karar" içindir. Seçim konusunu daha sonra başlı başına bir bölüm olarak ele alacağımız için, bu aşamada yalnızca karar alınması için yapılan oylamalara değineceğiz.

Genel kurulda, hiçbir konuda oylama yapılmaksızın karar verilemez. Toplantıda bulunanların büyük çoğunluğunun hatta tüm üyelerin eğilimleri görüşmeler sırasında açıkça belli olsa, karar önerisinden yana konuşmalar yapılsa ve hiç kimse karşı çıkmamış olsa bile, öneri ya da karar tasarısı oylanır. Ancak böylece bir öneri ya da tasarı "genel kurul kararı" olur.

Genellikle "açık oylama" yöntemi uygulanır. Ancak bir masonun ya da bir locanın cezalandırılması konusunda alınacak bir karar için, mutlaka "gizli oylama" yapılması gerekir. Ayrıca, eğer genel kurul üyelerinden bir bölümü, herhangi bir karar için "kapalı oylama" yapılmasını isteyecek olursa, önce buna karar verilebilmesi bakımından bir açık oylama yapılarak, asıl kararın oylama yöntemi saptanır.

Kapalı oylama yapılması gerektiğinde, bunun için geleneksel **"skrüten"** yöntemi uygulanabilir. Ancak alınması önerilen karar "olumsuz" ya da "hoşnutsuz" bir nitelik taşıyorsa -örneğin, bir locanın kapatılmasına ilişkin karar alınacaksa- skrüten yöntemi yanıltıcı olabilir. Böyle bir durumda, üzerlerine "evet" ya da "hayır" yazılacak oy pusulaları dağıtılır ve toplanarak sayılır.

Genel Kurul toplantısında bulunan konuklar, izleyiciler ve gözlemciler, konu her ne olursa olsun, oylamalara katılamazlar.

Oylamalara, toplantıda bulunan genel kurul üyelerinin tümünün eksiksiz olarak katılmaları zorunludur. Bireysel nedenlerle oylamaya katılmak istemeyen bir üyenin toplantıdan ayrılmak istemesi Masonluktaki Etikete aykırı bir davranıştır; ilgili konunun görüşülmesine başlanmadan önce izin isteyerek ayrılması gerekir.

Oylamadan önce herhangi bir nedenle toplantıdan ayrılan bir kişi, kendisi yerine oy kullanmak üzere bir başkasına yetki ya da vekâlet veremez. Bu da Masonluğu diğer birçok dernek ve kurumdan farklılaştıran özelliklerindendir.

Karar verilmesi gereken oylamalarda ya "evet" ya "hayır" denilmesi, birden çok seçenek varsa önerilerden sadece bir tekinin benimsenmesi, buna göre oy kullanılması gerekir. Çekimser kalınamaz çünkü bir mason, -hele bir genel kurul üyesi- konu her ne olursa olsun, sıra karar verilmesine geldiğinde, açık ve belirgin bir görüş sahibi olmalıdır.

Herhangi bir konuda alınabilecek karara ilişkin birkaç öneri ya da birkaç seçenek varsa; bunların hangi sırayla oylanacağına büyük üstat ya da onun yerine toplantıyı yöneten mason karar verir. Bu sıralamaya karşı çıkılamaz. Büyük üstat, isterse, oylama sırasını kura yöntemiyle belirler.

Büyük üstat ya da onun yerine oturumu yöneten mason, açık oylamalarda önce oyunu kullanmayarak sadece oylamayı yönetir; böylece oy kullanacak olanları etkilemekten de kaçınmış olur. Kapalı oylamalarda ise diğer üyeler gibi oyunu kullanır. Bazı büyük locaların tüzüklerinde, oy sayısının eşit çıkması durumunda büyük üstada öncelik tanınmış ve böyle bir durumda kararın büyük üstadın oyu doğrultusunda verildiğinin benimseneceği belirtilmiştir.

Kararlar, genellikle toplantıya katılmakta olanların çoğunluk oyu ile verilir. Ancak büyük locanın tüzükleri, bazı önemli konularda -özellikle tüzükler ve ritüeller üzerindeki değişiklik önerileri için- toplantıya katılanların üçte ikisinin ya da katılan sayısına bakılmaksızın genel kurul üyelerinin toplam sayısının yarısından fazlasının olumlu oyunun alınmasını gerektirebilir.

YÖNETİM KURULU

Bu konuya başlarken bir anımsatma yapalım: Daha önce değinilmiş olduğu üzere; burada "yönetim kurulu" denilince, bu deyiş, bir ana büyük locanın yönetim kurulu için olabildiği gibi bir bölge büyük locasının ya da bir il büyük locasının yönetim kurulu bakımından da geçerlidir.

Günümüzde (2017) Türkiye'de sadece Özgür Masonlar Büyük Locası'na bağlı olarak bölge locaları vardır. (Önceden var olan "büyük" sıfatı, Adaha sonra kaldırılmıştır.) Bu nedenle merkezde **"Büyük Yönetim Kurulu"**, bölgelerin her birinde **"Bölge Yönetim Kurulu"** bulunmaktadır. Ancak bu uygulamada bölge yönetim kurulları hayli dar kapsamlıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası ile diğer bazı büyük localar, aynı kurul için **"Büyük Görevliler Kurulu"** terimini kullanmayı yeğler. Böylece, bu kurulun üyelerinin "Büyük Görevliler" olduğu anlaşılır. [4]

Eğer büyük locanın yönetimi tam merkezci bir tutumla yürütülmekteyse, yönetim kurulu sadece "büyük görevliler"den oluşur. Fakat büyük locanın yönetimi sınırlı özerklikleri olan bölge ve il örgütlerinin birleşiminden oluşuyorsa, yönetim kurulunda yalnızca büyük görevliler değil, onların yanı sıra bölge ve il örgütlerinin yetkilileri de bulunabilir. [5]

Büyük loca genel kurulunun yukarıda belirtmiş olduğumuz her belirli dönemsel toplantısının gündeminde "seçim" vardır. En önemlisi de yeni büyük üstat ve büyük görevlilerin seçimidir. Büyük loca genel kurulu, yalnızca seçimlerini yenilemek üzere de toplanabilir.

Yönetim kurulu, büyük locanın etkin organıdır. Genel kurulun kararlarının uygulamaya konmasını sağlar. Büyük locanın tüm işlerini ve ilişkilerini düzenler. Hatta genel kurul, doğrudan kendi yetkisinde olan bazı işlerde, gereken kararların daha hızlı bir şekilde alınıp hemen uygulamaya konabilmesi bakımından, yönetim kurulunu olağanüstü yetkilerle donatabilir.

Genel kurulun bazı yetkilerinin yönetim kuruluna aktarılmış olması, yönetim kurulunu büyük locanın en yetkili organı haline dönüştürmez. Çünkü bu yönetimsel organ, olağanüstü yetkilerle donatılmış olduğu konularda bile büyük loca genel kuruluna hesap vermek zorundadır.

---

[4] Bazı büyük localarda yönetim kurulunun yanı sıra bir de **"Genel İşler Kurulu"** adını taşıyan bir diğer yönetsel organ vardır.

[5] Özgür Masonlar Büyük Locası'nda bir bölge locasının başkanı olan görevli **"Pek Değerli Üstat"** unvanını taşımaktadır. Ayrıca, en az iki locanın çalıştığı bir yerdeki localar, kendi üyelerinden birini **"Yöre Başkanı"** unvanını taşımak üzere seçmektedir. Bu görevliler de büyük yönetim kurulunun üyeleridirler.

Yönetim kurulu da genel kurul gibi kendi içinde toplanarak çalışır. Gerekli kararları alır. Ancak, üyelerinin çoğunun belirli görev ve sorumlulukları vardır. Kimileri yalnızca toplantılara katılır ve genel kurul toplantısında çalışma yöntemi uyarınca üzerine düşenleri yapar; kimileri de büyük locanın işlerinin yürütülmesi bakımından etkin görevler üstlenir.

Yönetim kurulu üyelerinden hangilerinin hangi görevleri üstleneceği, sorumluluk ve yetkileri, büyük locanın tüzüklerinde belirtilmiştir. Kimi üyeler için ise ya belirgin bir sorumluluk belirtilmemiş ya da yüzeysel geçiştirmelerle yetinilmiştir. Göreve gelen yeni bir yönetim kurulu, bu bakımdan iki yaklaşımdan birini yeğleyerek çalışır:

a) Tüzüklerde yalnızca görev tanımları yapılmış olanlar büyük locanın işlerinin yürütülmesini üstlenir; diğerleri sadece toplantılara katılır.

b) Yönetim kurulu kendi içinde bir iş bölümü, yetki ve sorumluluk dağılımı yapar; böylece sadece görev tanımları belirgin üyeler değil, hepsi belli bir görev üstlenerek yürütür.

Bu seçenekler tüm yönetim kurulu üyeleri için değil, sadece büyük görevliler için söz konusudur.

Burada büyük görevlilerin her birinin yetki ve sorumluluklarını teker teker sayıp dökmeyeceğiz. Bunlar, büyük locanın tüzüklerinde belirtilmiştir. Ancak **"Büyük Üstat Yardımcısı"** *(Büyük Üstat Kaymakamı)* unvanını taşıyan görevliye özellikle değinmekte yarar var.

Bazı büyük localarda bir tek, bazılarında birkaç büyük üstat yardımcısı vardır. Bu görevlilerin sayısı büyük locanın örgütlenme tarzına ve gereksinmelerine göre belirlenir. Birden çok büyük üstat yardımcısı varsa, içlerinden biri önceliklidir; görev unvanı **Birinci Büyük Üstat Yardımcısı** olabilir. Diğer büyük üstat yardımcılarından farklı olarak **Büyük Üstat Vekili** niteliğini de taşır; dolayısıyla büyük üstadın herhangi bir nedenle yokluğunda onun yerini alarak yetkilerini kullanır. [6]

Bazı büyük localarda ise "Büyük Üstat Vekili" unvanını taşıyan mason seçilerek değil, doğrudan büyük üstadın atamasıyla göreve getirilir. Bu büyük localarda, büyük üstat genellikle yönetimsel işlere pek karışmaz; sadece büyük locayı temsil eder. Güncel işlerin yürütülmesini vekiline bırakır. Hatta bazı büyük localarda büyük üstat yardımcıları da seçilerek değil, doğrudan büyük üstat tarafından atanma yöntemiyle göreve getirilir.

Hür ve Kabul Edilmiş Büyük Locası'nın yürürlükteki uygulamasında, sadece büyük üstat ile genel olarak büyük görevliler seçilir; bundan sonra yeni büyük üstat, büyük görevlilerin hangi görevleri üstleneceğini belirler.

Büyük üstat ve tüm büyük görevlilerin nasıl seçildiğini, atamaların nasıl yapıldığını ***SEÇİMLER*** başlığı altındaki bölümde inceleyeceğiz.

---

[6] Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda, Ankara'daki büyük üstat vekili, **Büyük Üstat Kaymakamı** unvanını taşır.

Yürütme Kurulu

Yukarıda değinilmiş olduğu üzere, yönetim kurulunun tüm üyelerinin büyük locanın işlerinin yürütülmesinde etkin görevi olmayabilir. Kimileri doğrudan güncel işlerin yürütülmesini üstlenir ama kimileri sadece yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına katılır.

Sürekli olarak büyük locanın işleriyle uğraşan büyük görevliler, genellikle büyük locanın protokol sırasındaki ilk 8-10 görevlidir. İşte bu büyük görevliler yürütme kurulunu oluşturur. [7]

Yürütme kurulu, Türk Masonluğu'nda öteden beri **Büyük Envar** olarak anılır. Ancak, bir locadaki **"envar"** benzeri olarak bu terimin kullanımının ne denli yerinde olduğu tartışmaya açıktır. Bu kurulun üstlendiği görev yönetim kurulu adına etkin olarak işlerin yürütülmesi olduğuna göre, "Yürütme Kurulu" olarak anılması akla yatkındır.

Diğer kurullar gibi bu kurul da toplantılar yapar. Fakat toplantılarında gözetmek zorunda olduğu birtakım kurallar ya da yöntemler yoktur. Önemli olan yapılan ve yapılacak işlerin görüşülmesi, bu işleri yürütenler arasında paylaşımın ve eşgüdümün sağlanmasıdır.

Yönetim Kurulunun Çalışmaları

Yönetim kurulu, genel kurula oranla çok daha sık toplanır. Gerektiğinde ivedi olarak toplantı yapabilir. Bu toplantılarda, üyelerinin çoğunluğunun bulunması gereklidir. Kararlar, tüzüklerde bu konuda bir açıklama yoksa toplantıya katılanların çoğunluk oyu ile alınır.

Yönetim kurulu toplantısının gündemini büyük üstat belirler ama bu konuda kesin ve otoriter bir tutum takınmaz. Yürütme kurulu üyelerine danışır. Hatta bu konuyu tümüyle yardımcılarına bırakabilir.

Yönetim kurulu toplantısında, önceden saptanmış olan gündeme tümüyle uyulması zorunlu değildir. Bu kurul önceden gündemine alınmamış olan bir konu üzerinde de görüşmelerde bulunabilir ve karara varabilir.

Genel kurul toplantılarında olduğu gibi, yönetim kurulu toplantıları da üyelere yeterli bir süre önceden bildirilir.

Toplantıda bulunmayan büyük görevliler, yokluklarında alınmış olan bir karardan ötürü yakınamaz çünkü görevleri toplantıda mutlaka bulunmaktır. Elbette bir büyük görevli toplantı günündeki önemli bir engeli *(mazereti)* nedeniyle toplantıya katılamamakta olabilir fakat böyle bir durum, ona bulunmadığı bir toplantıda alınmış olan bir karara karşı çıkmak hakkını vermez.

[7] Özgür Masonlar Büyük Locası'nda her bölge locasının bir yürütme kurulu vardır.

Buna karşın, büyük görevliler, bulunmadıkları bir toplantıda alınmış olan bir kararın uygulamaya konulmayarak ertelenmesini, konunun bir sonraki yönetim kurulu toplantısında yeniden görüşülmesini isteyebilir. Hatta hemen yürürlüğe konulacak bir karar söz konusu ise, yönetim kurulunun olağanüstü toplantı yapması isteminde de bulunabilirler. Büyük üstat, böyle bir dileği kabul edebilir ya da etmeyebilir; bu tutum ve kararına karşı çıkılamaz. Ancak, bir büyük görevlinin yeniden görüşülmesini istediği konu, katılamamış olduğu toplantının gündemine önceden alınıp duyurulmaksızın karara bağlanmışsa, bu isteme uyulur ve konu üzerinde yeniden görüşme açılır.

■ ■ ■

Büyük görevlilerden biri herhangi bir nedenle görevinden ayrılacak olursa, bir sonraki genel kurul toplantısına kadar ya da olağanüstü nitelikli bir genel kurul toplantısı yapılmadıkça, yerine yenisi seçilemez. Fakat bundan ötürü sürekli olarak ya da ivedilikle yapılıp yürütülmesi gereken işlerde bir aksama oluşabilecekse, büyük üstat, bir diğer masondan, ayrılmış olanın görevlerini geçici olarak üstlenmesini isteyebilir. Hatta bu amaçla, seçilmiş ve yöntemi uyarınca göreve getirilmiş *(isat edilmiş)* olmayan bir masonu geçici olarak o göreve atayabilir bile... [8]

Büyük görevlilerden her birinin sorumluluğu ve göreviyle bağlantılı yetkisi tüzüklerde özetle belirtilir, ayrıntılarına pek girilmez. Her büyük görevli bu ayrıntıları Masonluğun geleneklerine uyarak yerine getirir. Büyük locanın yönetiminde yer almak isteyen bir mason, üstleneceği görevlerin bilincinde olmalı, bunları yerine getirebileceğine güvenmelidir.

Bir büyük görevli, üstlendiği görevle bağlantılı işlerin tümünü kendi başına yürütmeye kalkışmamalıdır. Her şeyden önce, diğer büyük görevlilerle eşgüdüm içinde olmalı ve paylaşmayı bilmelidir. Sonra da üstlenmiş olduğu görevin gereklerini yerine getirmek üzere, büyük görevli olmayanların yer alacakları **komiteler** *(kurullar)* oluşturmalıdır. Nitekim kimi büyük görevlilerin tüzüklerde bile yazılı olan görevleri arasında, yönetim kurulunun oluşturduğu geçici ya da sürekli kurullardan kendi sorumluluk alanlarıyla bağlantılı olanları yönetmek de yer alır.

Tüm bunların dışında, büyük üstat ya da yardımcılarından biri, büyük locanın yapılması gereken çeşitli işlerinin yürütülmesinde, yönetim kurulu üyelerinden herhangi birini görevlendirebilir. Büyük görevlilerden hiçbiri, kendisine verilen görevi üstlenmekten ve yerine getirmekten kaçınamaz; bunun için hiçbir engel ya da gerekçe gösteremez. Zaten büyük üstat da bir masondan, yapamayacağı ve yerine getiremeyeceği bir görevi üstlenmesini istemez.

---

[8] Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın tüzükleri uyarınca büyük görevliler topluca seçildiğinden, büyük görevli adayı olan bir kardeşin, -seçilirse hangi göreve getirileceği bakımından bir ön hazırlık yapılmış olsa da- her görevi almaya gönüllü olması gerekir.

Saygıdeğer Üstatların Durumu

Kimi zaman bazı locaların saygıdeğer üstatlarının yönetim kurulunun belli bir toplantısına katılması istenir.

Bir saygıdeğer üstat, çağrılmış olduğu toplantıya katılmazlık edemez. Eğer önemli bir engeli varsa, büyük sekreteri arayarak çağrılma nedenini öğrenmesi gerekir. Sadece kendisi değil, birçok locanın saygıdeğer üstadı çağrılmışsa, bir de söz konusu toplantıda doğrudan kendisinin bulunması zorunlu değilse, yerine birinci nazırı gönderebilir; böyle bir toplantıda locanın bir yetkili görevlisinin bulunmasını sağlar.

■ ■ ■

Bazı büyük localarda, -özellikle bölge ya da il büyük localarında- bazı yönetim kurulu toplantıları locaların saygıdeğer üstatlarının da katılımıyla yapılır. Böyle bir toplantı **"Genişletilmiş Yönetim Kurulu Toplantısı"** ya da **"Saygıdeğer Üstatlar Kurulu Toplantısı"** olarak da anılabilir. Büyük locaların tüzüklerinde bu adlardan birini taşıyan bir organ ve bu tür bir toplantıdan pek söz edilmez.

Bazı büyük localarda buna benzer bir organ **"Büyük Danışma Kurulu"** olarak adlandırılmıştır. Nitekim locaların saygıdeğer üstatlarının bir araya getirildiği bir toplantıda yapılan görüşmeler de "danışma" niteliğindedir. [9]

Saygıdeğer üstatların da katıldıkları toplantıların zaman zaman yapılmasıyla, locaların, ilgili büyük loca yönetimiyle olan yakınlık ve iletişimlerinin güçlendirilmesi sağlanır.

■ ■ ■

Bir locanın saygıdeğer üstadı, yönetim kurulu toplantısına çağrılmış olmasa bile "izleyici" niteliğiyle katılma dileğinde bulunabilir. Bir sakıncası yoksa, -çoğu kez yoktur- katılmasına engel olunmaz. Böyle bir olgu, o saygıdeğer üstadın büyük locanın işlerine ilgi duyduğunun bir göstergesidir.

Ancak yönetim kurulu, **"kapalı"** olarak nitelenebilecek toplantılar da yapabilir. Bu nedenle yönetim kurulu toplantısına katılma eğiliminde olan bir saygıdeğer üstat, bu istemini önceden büyük sekretere bildirmelidir ki, büyük üstat ve yönetim kurulu üyeleri, bu kurulun üyesi olmayan bir kişiyi toplantıda görmekle şaşkınlığa uğramasınlar. Bir toplantının, yönetim kurulu üyesi olmayan herkese kapalı olacağı önceden belirlenmiş olmalıdır ki, böyle bir başvuruda bulunan bir saygıdeğer üstada bunun bu kez, bu toplantı için olanaklı olmadığı, ancak bir sonraki toplantıya katılabileceği bildirilsin. Böyle bir yanıt alan saygıdeğer üstat da bu durumu kırgınlık ya da gücenme ile değil, anlayışla karşılamalıdır.

---

[9] Özgür Masonlar Büyük Locası'nda, bölge localarının her birinde Bölge Yönetim Kurulu'nun yıl içindeki toplantılarından en az biri, bölgeye bağlı locaların saygıdeğer üstatlarıyla birlikte yapılır.

Yönetim Kurulu Toplantısına Katılma Yetkisi

Yönetim Kurulu toplantısına katılma yetkisi konusunda şöyle bir soru soran çıkabilir: *«Yönetim kurulu toplantısına sadece saygıdeğer üstat mı katılabilir? Loca delegesi, nazırlardan biri hatta büyük locaya bağlı bir locanın üyesi ama hiçbir görevi olmayan herhangi bir mason da "izleyici" olarak bu toplantıya katılmak isterse, katılamaz mı?»*

Bu işin niçin bu kadar zora sokulduğu, niçin bir insanın aslında bulunmasının gerekmediği ve uygun da olmayacağı bir ortamda bulunmak istediği anlaşılır gibi değildir... İnsanlar kendi bireysel gizliliklerine -özellikle ailelerinde- pek düşkündür; buna karşılık başkalarının kendilerine özgü konulardaki kapalı tutumlarından ötürü neden rahatsızlık duyarlar?

Kuşkusuz böyle bir sorunun yanıtlarını vermek ruhbilimcilere düşer. Dolayısıyla burada bunları irdelemeye girişmek yerine, Masonluğun Etiketi uyarınca ne yapılması gerektiğinden söz edelim.

Bir obediyans localardan oluşur. Bir locayı da öncelikle saygıdeğer üstat tam yetkiyle temsil eder. Dolayısıyla yönetim kurulu toplantısına da sadece onun katılması uygun düşer. Çağrıldığı bir toplantıya katılamayışı nedeniyle yerine birinci nazırı göndermesi bile aslında yakışık almayan bir durumdur. Loca delegesinin ise katılabileceği daha üst düzeyde bir toplantı vardır; o da genel kuruldur. Yönetimsel nitelikli toplantılar loca delegesini ilgilendirmez.

Dolayısıyla gerek bir loca delegesinin gerekse bir diğer masonun yönetim kurulu toplantısına katılmak ve toplantıyı izlemek isteyişinin tek bir nedeni olabilir: Merak…

Eğer bir kişi yönetim kurulu toplantısının nasıl yapıldığını, orada neler konuşulduğunu, kararların nasıl alındığını çok merak ediyorsa, bu merakını gidermesinin bir yolu vardır: Kendisini büyük locada yönetimsel görevler almak üzere hazırlar; seçilirse, yönetim kurulu toplantılarına görevi gereğince katılır. Bir mason, içinde bulunduğu bu kurumun ezoterik (içrek) niteliğini gayet iyi bilir; bilmelidir. Gerçi yönetim ezoterik değildir ama bir mason gereksiz merak beslememeyi de bilmelidir.

Burada konumuz Masonluktaki Etiket ama bu bağlamda mason olmayan kişilerin Masonluk üzerine merakları bile örnek olarak alınabilir. İlginçtir ki, mason olmayanların büyük çoğunluğu, Masonluğun ne olup ne olmadığını, tarihçesini, amaçlarını, ilkelerini, çalışma yöntemlerini ve bunlara benzer temel bilgileri pek merak etmez ve buna ilişkin doğru bilgiler edinmeye pek yanaşmaz ama locaların toplantı yerlerini yani mabetleri ve oradaki bir toplantıda neler konuşulup görüşüldüğünü öğrenmeye pek heveslidir.

Masonlukta, yeri geldiğinde, gereksiz ve yararsız birtakım heveslerin dizginlenmesi de öğütlenir; hem masonlara hem olmayanlara...

YÖNETİM KURULUNUN ETİKETİ

Yönetim kurulu üyeleri, bir başka deyişle büyük görevliler, büyük locada diğer masonlara örnek olmalıdır. Masonluğun Etiketi'ne uymada ve bunu uygulamada, diğer masonlardan çok daha özenli davranmalıdırlar. Çünkü onların tutum ve davranışları, büyük locanın etiketini önemli ölçüde etkiler.

Yönetim kurulu ile bağlantılı geleneksel kuralları ikiye ayırabiliriz. Bunlardan biri yönetim kurulu toplantılarında uyulması gereken kurallar, diğeri ise büyük görevliler ile localar arasındaki ilişkilerde gözetilmesi gereken kurallardır. Tüm bu kurallar yalnızca bir ana büyük locada değil, bir bölge ya da il büyük locasında da geçerlidir.

Kuşkusuz büyük görevlilerin genel kurul toplantılarında gözetmeleri gereken kurallar da vardır. Ancak bunlar bir locadaki görevlilerin loca toplantılarında gözetmeleri gereken kurallarla özdeş tutulabilir.

Toplantılarda Uyulması Gereken Kurallar

Yönetim kurulu toplantısına katılacak olanlar, toplantının başlayacağı saatten en az 15-20 dakika önce toplantı yerinde bulunmalıdır. Diğer işlerini buna göre ayarlamalı, yolda beklenmedik bir gecikmeyle karşılaşabileceklerini göz önünde tutmalıdırlar. Toplantı başladıktan sonra gelirlerse, ne denli özür dileyecek olurlarsa olsunlar, çalışmaların kesintiye uğrayacağını bilmelidirler.

Yönetim kurulu toplantısının bir "toplantıya katılma çizelgesi" olur. Her bir kurul üyesi, ilk iş olarak, bu çizelgeyi imzalamalıdır.

Büyük üstat her yönetim kurulu toplantısında bulunmayabilir. Ancak burada her keresinde "Büyük üstat ya da onun yerine toplantıyı yönetecek olan büyük görevli" şeklinde uzun bir kullanımdan kaçınmak için, büyük üstadın toplantıda bulunduğunu ve toplantıyı yönettiğini varsayalım. Burada anlatılacak olanların bir bölge ya da il büyük locasının yönetim kurulu toplantısı için de aynen geçerli olduğunu unutmayalım. Ancak bölge ya da il büyük locasının başkanının görev unvanı "Büyük Üstat" olmayabilir.

Toplantı saatinden hayli erken gelmiş olan masonlar, gruplar oluşturarak kendi aralarında söyleşide bulunabilir. Eğer bu söyleşiler toplantının yapılacağı yerde yapılıyorsa, büyük üstat geldiği zaman söyleşi hemen kesilir ve hep birlikte ayağa kalkılır. Büyük üstat yerine geçip oturma izni verene kadar ayakta beklenir. Eğer büyük üstat önceden gelmişse, toplantı başlayana dek üyelerin kendi aralarında söyleşide bulunmalarına izin verebilir. Toplantıya başlandığı zaman tüm söyleşiler kesilir.

Yönetim kurulu toplantısı mabette yapılmadığı ve ritüel uygulanmadığı için, önlük ve kordon gibi kuşanım yoktur.

■ ■ ■

Büyük üstat çoğunluğun gelmiş olduğunu saptadıktan sonra (bunun için isterse yoklama yaptırabilir) toplantıyı açar. Kısa bir konuşma yaparak, gerekiyorsa ilk olarak büyük tören üstadına söz verir. Büyük tören üstadı, eğer yönetim kurulu toplantısına ilk kez katılmakta olan saygıdeğer üstatlar varsa, onları büyük üstada tanıtır. Bunun için, toplantının açılmasından önce gerekli hazırlığı yapmış, kendisinin de önceden tanımadığı saygıdeğer üstatlarla tanışmış olmalıdır.

Büyük üstat, toplantıya ilk kez katılmakta olan saygıdeğer üstatlar ile kısa ikili konuşmalarda bulunabilir. Bu, toplantının "özel" olarak nitelenebilecek bir söyleşi bölümüdür ve tutanağa geçirilmesi gerekmez.

Tanışmalar ve açılış söyleşileri sona erince, büyük üstat, büyük sekreterden bir önceki yönetim kurulu toplantısının tutanağını okumasını ister. Büyük sekreter, düzenlediği tutanağı okur. Eğer bir önceki toplantıda "kapalı oturum" niteliğinde görüşmeler yapılmışsa ve bu toplantıda izleyici olarak yönetim kurulu üyesi olmayan kardeşler varsa, tutanağın o bölümleri ancak gene bir kapalı oturumda okunmalı ya da tutanağın okunması sırasında izleyici olarak bulunan kardeşlerin bir süre için ayrılmaları rica edilmelidir.

Tutanak okunduktan sonra büyük üstat isteyenlere söz verir. Yalnızca yönetim kurulu üyeleri söz alabilir. Söz alıp tutanak üzerinde düzeltme yapılması gerektiğini belirtenler olursa, büyük üstat, bunlardan uygun düşenlerin tutanağa işlenmesi için büyük sekreteri uyarır. Sonunda tutanak, toplantıya katılan yönetim kurulu üyelerinin oylarına sunulur. Kabul edildikten sonra büyük üstat, büyük sözcü *(büyük hatip/büyük yasalar sözcüsü)* ve büyük sekreter tarafından imzalanır. Tutanak üzerinde çok fazla düzeltme yapılması gerekiyorsa, yeniden düzenlenerek ya hemen ya da bir sonraki yönetim kurulu toplantısında yeni baştan okunması gerekir.

Sırası gelmişken, yönetim kurulu toplantısında söz alma ve konuşmanın şekilsel yöntemine de değinelim.

Söz almak isteyen el kaldırır. Büyük üstat, isteyenlere, kendi saptadığı sıraya göre söz verir. Söz alanların, konuşmalarını ayakta yapmaları gerekir. Ancak büyük üstat, konuşmaların ayağa kalkmaksızın yapılmasını isteyebilir. Her üye, aynı konu üzerinde, gerekiyorsa birkaç kez söz alabilir ama sözün pek uzatılmamasına da özen gösterilmelidir. Toplantı süresinin sınırlı, zamanın herkes için önemli olduğu unutulmamalıdır.

Yine sırası gelmişken, tutanaktan sonrasına geçmeden, yönetim kurulundaki oylama yöntemine de değinelim.

Yönetim kurulundaki tüm oylamalar, el kaldırarak açık olarak yapılır. Ancak pek özel durumlarda, büyük üstadın gerekli görmesi ya da toplantıya katılan üyelerin çoğunluğunun istemesi üzerine **"kapalı oylama"** yapılabilir.

Tüm kararlarda, tüzüklerde belirtilen oy çokluğu aranır. Kurul üyelerinin sayısına göre bu "üye toplam sayısının bir fazlası", "toplantıya katılmakta olanların 2/3 çoğunluğu ya da salt çoğunluğu" olabilir. Karar için toplantıya katılmakta olanların çoğunluk oyu aranıyorsa, özellikle çok önemli fakat ivedi olmayan kararlar için, konunun oylanmadan bir sonraki toplantıya ertelenmesi uygun olur.

Tutanaktan sonra büyük üstat, toplantıya katılanlara daha önceden gönderilmiş olan **"gündem"** üzerinde söz verir. Gündeme alınmış olan konuların sırasının değiştirilmesi, bazılarının toplantı gündeminden çıkarılması ya da gündeme yeni konular eklenmesi görüşünde olanlar, olağan yöntemle söz alır; görüşme açılır ve oylama yapılarak karar verilir. Ancak büyük üstat önceden belirlenmiş ve duyurulmuş gündem üzerinde bir değişiklik yapmak istiyorsa, bunu yönetim kurulu üyelerinin görüşlerine açıp oylamaya başvurmak zorunda değildir.

Konular, gündemin en son belirlenmiş sırasına göre teker teker ele alınır. Eğer belli bir konu üzerindeki görüşmeler çok uzayacak gibi görünüyorsa, büyük üstat bu konu üzerindeki görüşmelere toplantının sonunda geri dönülmek üzere, öncelikle diğer konulara geçebilir. Üzerindeki görüşmeler tamamlanmış olan bir konuya ise bir kez daha geri dönülmez.

Gündemdeki sıra değişikliği, kurul üyelerinden birinin ya da toplantıya özellikle çağrılmış bir masonun önemli bir engeli nedeniyle toplantı arasında ayrılması gerektiğini önceden bilinişi nedeniyle de yapılabilir. Dolayısıyla, böyle bir engeli olan mason, bunu toplantının ilerlemiş bir anında değil, toplantıya başlanmazdan önce büyük üstada söylemiş, toplantı sürerken ayrılma iznini almış olmalıdır. Aslında yönetim kurulu toplantısına katılacak olan masonlar, böyle bir duruma meydan vermemek için önlemli olmalı, toplantının uzayabileceğini düşünmeli, dışarıdaki iş ve ilişkilerini buna göre ayarlamış olmalıdırlar.

Toplantı sırasında büyük üstat, büyük görevlilerin herhangi birinden, toplantıya katılanların tümüne ya da özel olarak kendisine bilgi vermesini isteyebilir. Bir nedenle o kişiye danışma gereğini duyabilir. Dolayısıyla onu yanına çağırarak kısa bir özel görüşmede bulunabilir. Diğer büyük görevliler kendi aralarında böyle özel ya da ikili görüşmeler yapamaz hatta toplantı sırasında herhangi bir başkasına doğrudan bir soru yöneltemezler; ancak sorularını ortaya koyarak, büyük üstattan, ilgilinin bu soruyu yanıtlamasını sağlaması dileğinde bulunabilirler. Bu bakımdan yönetim kurulu toplantısında yapılan görüşmelerin işleyişine ilişkin geleneksel yöntem, localarda yapılan görüşmelerin yöntemine benzer.

Toplantı çok uzayacaksa, üyelerin biraz dinlenmeleri ve gereksinmelerini gidermeleri için ara verilebilir. Ancak, hem zamanın boşa harcanmaması hem de toplantıya katılanların gevşememeleri bakımından, aranın çok uzun tutulmaması gerekir.

Bir genel kurul toplantısında böyle bir ara verildiğinde, kimi masonların, izin almaksızın, haber bile vermeksizin ayrıldıkları, yeniden toplanıldığında yok oldukları fark edilir. Böyle bir davranış, yalnızca Masonluğun Etiketi'ne değil, genel görgü kurallarına da aykırıdır. Hiçbir masonun bunu yapmaması gerekir. Yönetim kurulunda ise durum biraz farklıdır: Her üyenin özgürlüğü yönetim kurulu toplantılarında da geçerlidir ama ara verilmiş olmasından yararlanıp toplantıyı terk etmek hem **yasak** hem de çok ayıptır.

Gündem tamamlanınca, genel konular üzerinde görüşmek isteyenlere serbest söz verilir. Bir sonraki toplantı gündemine alınması önerilen ya da gereken konular saptanır. Bu aşamada, toplantıya katılmakta olan saygıdeğer üstatlar varsa onlar da söz alarak konuşabilir, dilek ve önerilerde bulunabilirler.

Son olarak büyük üstat kısa bir konuşma ile toplantıyı kapatır. Tüm kardeşler ayağa kalkarak büyük üstadın salondan çıkmasını bekler. Bundan sonra dağılabilirler. Ancak büyük üstat çıkmadan kardeşlere dağılma izni de verebilir.

Yönetim kurulu toplantısından sonra bir yemek düzenlenebilir. Böylece yönetim kurulu üyesi kardeşler aralarında kaynaşma fırsatı elde eder. Toplantıya çeşitli locaların saygıdeğer üstatlarının da katılacakları önceden biliniyorsa, bir "kardeş sofrası" düzenlenmesi yararlıdır ama katılımın çok olabilmesi için, toplantıdan sonra yemek olduğu, önceden belirtilmelidir.

Büyük Görevlilerin Görev Unvanları

Sürekli olarak bir büyük locanın en yetkili görevlisinden söz ederken sadece "Büyük Üstat" diyoruz. Aslında büyük locaların çoğunda büyük üstadın görev unvanında bir de ek sıfat vardır. Nitekim Türkiye'de Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası **"En Muhterem Büyük Üstat"** unvanını yeğlemiş olup kullanmaktadır. Özgür Masonlar Büyük Locası ise **"Pek Saygıdeğer Büyük Üstat"** unvanını benimsemiştir. [10]

«Böylesine görkemli izlenimi veren unvanların kullanımına ne gerek var?... Sadece "Büyük Üstat" denilmesi yeterli değil mi?» diye sorulabilir.

Bunun gerekçesi görkemi artırma kaygısı değildir. Bu konuda Masonluktaki ritlerde -özellikle Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nde- geçen birtakım derece ve görev unvanlarını göz önünde tutmak gerekir. Örneğin bu ritin 15. derecesinde atölye başkanının görev unvanı "Büyük Üstat"tır. 20. derecenin unvanı ise "Simgesel Localar Büyük Üstadı"dır. Bunlar ve diğer bazı ritlerdeki benzer durumlar göz önünde tutularak, bir büyük locanın büyük üstadının görev unvanının başına böyle bir sıfat getirilmiştir.

[10] Bu görev unvanları Fransızcada **Trés Vénérable Grand Maître**, İngilizcede **Most Worshipful Grand Master** şeklinde kullanılan unvanların Türkçedeki karşılıkları olarak alınmıştır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda büyük görevlilerin görev unvanlarının başına ayrıca bir de **"muhterem"** sıfatı eklenir. Bunun özel bir nedeni vardır. Genel kurulun hangi kardeşlerden oluştuğundan söz ederken, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda tüzükler uyarınca daha önce Büyük Görevliler Kurulu'na seçilmiş olan her masonun bundan böyle büyük kurulun doğal üyesi olduğundan söz etmiştik. İşte bu masonlardan her biri "Muhterem ..... Kardeş" olarak anılır. Bir diğer deyişle, Büyük Görevliler Kurulu'na seçilip görevine getirilmekle almış olduğu "muhterem" sıfatını bundan böyle yaşam boyu koruma hakkını elde eder. Benzer durum daha önce büyük üstat olarak görev yapmış olanlar için de geçerlidir. Önceki büyük üstatlardan her biri de yaşam boyu "En Muhterem ..... Kardeş" olarak anılır. [11]

Bu tür uygulamalar yadırganabilir. Fakat her zaman göz önünde tutulması, hiçbir zaman unutulmaması gereken önemli bir etken vardır:

Masonluk sıradan bir kurum değildir. Büyük üstatlık ve yönetim kurulu üyeliği yapmış olmak önemlidir.

Masonlar arasında bilgi, görüş ve düşünü alış verişi yapılması, gerek bireysel gerekse topluca yapılan çalışmalarda gerçeklerin araştırılması Masonlukta çok önemli yer tutar. Fakat **Masonluk bir düşünce derneği de değildir**.

Masonların birbirini kardeş olarak tanıyıp sevmesi, aralarında sağlam bağlar ve dayanışma oluşturmaları, Masonlukta kaçınılmaz bir zorunluluktur. Fakat **Masonluk bir yardımlaşma örgütü değildir**.

Masonluğun bir seri derecelere yayılmak üzere düzenlenmiş bir öğretimi vardır. Bu öğretimin masonlara daha etkili bir biçimde iletilmesinde, ezoterik yöntemin gereği olarak çeşitli simgeler ve simgesel bir dil kullanılır. Birtakım başka kurumlar, -özellikle gizemci bir öğretisi olanlar- Masonluk ile benzeşen yöntemler uygular. Fakat **Masonluk üyelerini belli bir öğretinin peşinde koşturan bir gizemci kurum da değildir.**

Masonluk, kendine özgü etiketi olan bir kurumdur.

Masonluğun bu kendine özgü etiketini oluşturan birçok öğe vardır. Bu kitabın çeşitli bölümlerinde bunlara değinilmektedir. Görev unvanları ve masonların çeşitli nedenlerle edindikleri sıfatlar da işte bu öğeler arasında yer alır. Öyle olmasaydı, Masonluğun Etiketi'nin incelendiği bu kitapta bunlardan söz etmek gerekmezdi. Bunlar, Masonluğu başka dernek ve kurumlara benzer olmaktan uzaklaştırır; kuruluktan kurtarır; Masonluğa canlılık kazandırır; güzellik katar. Bunlar, Masonluğun değerini artırır.

Bununla birlikte, bu kitabın sonrasındaki anlatımlarda kısaltılmış olarak salt "Büyük Üstat" unvanını kullanmayı sürdüreceğiz.

---

[11] Özgür Masonlar Büyük Locası ile Kadın Mason Büyük Locası'nda böyle yaşam boyu geçerli ek unvan uygulaması yoktur.

Localarla ve Üyelerle İlişkiler

Yönetim kurulu, gerek bir bütün olarak gerekse büyük görevlilerden her birinin bireysel tutum ve davranışlarıyla Büyük Loca'da saygınlık oluşturmalıdır. Bu ise, sertlikle, baskıyla, zorlamayla olmaz; ne de büyük görevlilerin birer BÜYÜK GÖREVLİ olduklarını göstermeye kalkışıp üstünlük taslamalarıyla gerçekleşebilir. Büyük görevliler ağır başlı olmalı ama kibirlenmemeli, hiçbir zaman alçak gönüllü olmayı elden bırakmamalı, herhangi bir diğer mason ile **"eşit"** olduklarını unutmamalıdırlar.

Büyük görevlilerden her birinin diğer masonlara oranla tek üstünlüğü ya da ayrıcalığı, sadece bir görev unvanı taşımakta oluşundan ileri gelir. Görev sona erince, görev süresince var olan üstünlük ya da ayrıcalık da sona erer. Büyük görevliler bunu göz önünde tutarak, sonradan büyük locanın üyeleriyle yine tümüyle aynı düzeyde olacaklarını bilmelidirler. Böyle davranmayan bir büyük görevli, görevi sona erdiğinde, diğer masonların sevgi ve saygısını yitirmiş olduğunu görebilir.

Önceki yönetim kurullarının büyük locanın işlerini gevşek bırakmış ve yapılması gereken çalışmalara yeterince özenle eğilmemiş olmalarının sonucunda bir dağınıklık, bir umursamazlık, bir başıboşluk ortamı doğmuş olabilir. İşi sıkı tutmak isteyen bir yönetim kurulu, kendinden öncekilerin istemeden oluşmasına yol açmış bulundukları olumsuz alışkanlıkları da gidermeye çalışmak zorunda kalacaktır. Localar, gerek iç yönetimlerinde gerekse büyük loca ile olan ilişkilerinde birtakım yanlış tutumlar takınmayı benimsemiş ve yanlış yöntemler uygulamaya yönelmişlerse; bunların düzeltilebilmelerinin biraz zaman alacağı bilinmelidir.

Böyle olumsuzluklar varsa, bunların düzeltilmesi yönetim kuruluna düşer. Bir yönetsel organ olarak yönetim kurulu, bu konuda ancak gerekli kararları alabilir. Bu kararların duyurulmasından başlayarak gerekenlerin yapılması, öncelikle bireysel olarak büyük görevlilerin sorumluluğu altındadır.

Büyük görevlilerden hiçbiri, tüzüklerin ve büyük üstadın kendisine vermiş olduğu görevler ile tanıdığı yetkiler ya da yönetim kurulunda kararlaştırılmış iş bölümü çerçevesinde üstlenmiş olduğu sorumluluklar dışında, kendi başına buyruk olarak, büyük loca ya da yönetim kurulu adına hareket edemez. Bunu yapabilecek olan tek yetkili kişi vardır; o da büyük üstattır. Büyük üstat yardımcıları bile büyük üstadın varlığında böyle bir yetkiyi kullanamaz. Büyük görevlilerden her birinin saygıdeğer üstatlar ve diğer masonlarla olan bireysel ilişkilerinde bunu göz önünde tutmaları gerekir.

Büyük üstat ve yönetim kurulu, BÜYÜK LOCA'yı temsil ederler. Localarla olan iletişimi büyük sekreter kurar. Bunun anlamı, büyük loca ile iletişim kuracak olan locaların, konuyla ilgili büyük görevliyle değil, büyük sekreter ile bağlantıya geçmeleri gerektiğidir. Nitekim büyük sekreter dışında hiçbir büyük görevli, localara kendi imzası altında herhangi bir yazı göndermez.

Büyük üstat pek ender olarak localara doğrudan bir yönerge (*talimat*) ya da genelge gönderir. Bu işleri büyük üstat ve yönetim kurulu adına büyük sekreter yapar. Bir diğer deyişle, büyük sekreter tarafından herhangi bir locaya gönderilen bir genelge ya da yönerge, kendi adına değil büyük loca adına gönderilmektedir.

Bu genelge ve yönergelerden bazıları, locaların işine gelmeyebilir. Localar "yanlış yapıldığı" ya da "olmayacak istemlerde bulunulduğu" görüşünde olabilir. Fakat haklı da olsalar, bunlara uymak ve istenenleri istenildiği şekilde yapmak zorundadırlar. Masonluktaki **"obediyans"** olgusu bunu gerektirir. Dilerlerse, büyük locanın yetkilileriyle hatta büyük üstat ile de konuyu görüşebilirler. Fakat önce görüşmek, yapılması gerekeni alınacak sonuca göre yapmak yanlıştır. Böyle bir görüşme olabilse de olamasa da uygulamaya başlanması gerekir. Değiştirilecekse, sonra değiştirilir.

Locaların, büyük loca adına büyük sekreter tarafından gönderilen genelge ve yönergelerini göz ardı etmeleri de çözüm değildir. Aksine, böyle bir tutum, çözümlenmesi oldukça zor sorunlar yaratır. Böyle bir durumda da yapılması gereken, saygıdeğer üstadın konuyla ilgili büyük görevli ile hatta gerekiyorsa büyük üstat ile görüşmesi, istem ve yönergelerin nedenini ayrıntılarıyla öğrenip anlamaya çalışmasıdır. Bundan ötürü saygıdeğer üstat, yönetim kurulu toplantısına katılmak, konusunun gündeme getirilip görüşülmesini ve bu görüşmede hazır bulunmak isteminde bulunmalıdır. Bir saygıdeğer üstat yöntemine uygun olarak böyle bir istemde bulunacak olursa, bu konu mutlaka yönetim kurulunun gündemine getirilerek görüşülür.

Buna karşılık, büyük üstat ve yönetim kurulunun, onların adına genelge ve yönergeleri çıkaran büyük sekreterin localara gönderdikleri yazılarda dikkatli olmaları, özellikle "astığı astık, kestiği kestik" tarzında bir tutum ve tavır takınmaktan kaçınmaları gerekir. Gerek büyük üstat gerekse büyük görevliler, birer "görevli" olduklarını, locaları bir egemen güç gibi yönetmek için değil, onlara hizmet üretmek için göreve getirildiklerini unutmamalıdırlar.

Bir diğer deyişle, büyük görevlilerin, saygıdeğer üstatlarla ilişkilerinde "üstünlük" taslamaktan sakınmaya özen göstermeleri gerekir. Büyük locanın işlerinin, diğer birtakım kurumlarda olduğu gibi komut ve buyruk *(emir)* ile yürütülemeyeceğini, buna kalkışılmaması gerektiğini bilmelidirler. Tüm ilişkilerinde yumuşak olmakla birlikte ağırbaşlı, ciddî olmakla birlikte cana yakın bir tutum edinmelidirler. Herhangi bir karşı çıkış *(itiraz)* durumunda, buna sert tepki göstermemeli, önce karşı görüşü anlamaya çalışmalı, sonra kendi gerekçelerini açıklamalı ve göstermelidirler. Eğer karşı çıkış haklı ise, bunu ön yargılı ve tek yanlı olarak hemen geri çevirmekten sakınmalı, yanlışlık ne ise onu düzeltmeye bakmalıdırlar.

Büyük görevliler bilmelidir ki, böyle bir tutum takınmaları, otoritelerine ve saygınlıklarına gölge düşürmez. Aksine, görevlerinin önemi gereğince saygı görmelerini sağlar.

Büyük Görevlilerin Localardaki Tutumu

Bir yönetim kurulu üyesi aynı zamanda bir locanın da üyesidir. Yönetim kurulu üyesi olmakla kendi locasında hiçbir ayrıcalık hatta fark edinmez. Yalnızca "konuk" olarak toplantısına katılmak istediği diğer localarda da bu böyledir. Bunu bilmeli ve buna göre davranmalıdır.

Fakat bir yönetim kurulu üyesi, herhangi bir locanın toplantısına sıradan bir "konuk" olarak değil, bir **"büyük görevli"** olarak da katılabilir. Bu durumda tutum ve davranışları, bir büyük görevliye yakışır tarzda olmalıdır. Öyle ki, diğer masonlar, bir büyük görevlinin kişiliğinde, dolaylı üyesi oldukları büyük locanın saygınlığını bulabilsin.

Masonlar, localarında, arada sırada bir büyük görevli görmeyi, böylece büyük locanın kendi localarına ilgi gösterdiğini duyumsamayı ister. Büyük üstat ve diğer büyük görevliler, locaların üyelerinin belki de "duygusal" olarak nitelenebilecek ama hiç de yadırganması gerekmeyen bu eğilimlerini bilerek, bu bağlamdaki gereksinmelerini karşılamaya çalışmalıdırlar.

Bir büyük görevli, böyle bir sorumluluğun bireysel olarak bilincine varabilir ve zaman zaman kimi locaların toplantılarına katılabilir. Fakat bu işin hem daha doğru hem de daha iyi olan yöntemi, konunun yönetim kurulunda (en azından yürütme kurulunda) görüşülmesi, büyük görevlilerden durumu elverişli olanların, arada sırada loca toplantılarına katılması ile ilgili bir program yapılmasıdır. Bu uygulamada, üyeleri arasında herhangi bir büyük görevli bulunmayan localara öncelik tanınmalıdır.

Bir büyük görevli herhangi bir locanın toplantısına katılırken, "büyük görevli" olduğu giyimi ve kuşamıyla da belli olmalıdır. Büyük locadaki görevine özgü önlüğünü takıp kordonunu takmalıdır ki, bir **"büyük görevli"** olduğu açıkça anlaşılabilsin.

Bir büyük görevli, katıldığı loca toplantılarında, yönetim kurulunun karar ve uygulamalarıyla ilgili birtakım sorularla karşılaşabilir. Böyle bir durumda, açıklamalarda bulunmak ya da yönetim kurulunun tutum ve kararlarını savunmak zorunda değildir. Sessiz kalabilir; bu konuda konuşmak için yetkisi olmadığını belirtebilir. Bunun onu hiç de küçültmeyeceğini, Masonluğun Etiketi'nin böyle davranmasını gerektirdiğini bilmelidir. Eğer kendisi, yönetimde çoğunluğun benimsediği, bir tutum ya da bir karara karşı ise, bir "büyük görevli" niteliğiyle farklı bireysel görüşünü ortaya koyamaz. Hatta hiçbir zaman yönetim kurulunun tutum ve kararlarına karşıt bir tavır takınmaması gerekir.

Locaların saygıdeğer üstatları, büyük görevlilerin tümünü tanımalıdır. Genel kurul toplantılarına düzenli olarak katılmamış bir saygıdeğer üstat, büyük görevlilerden kimisini tanımayabilir ama bu hoşgörülemez. Seçimlerden sonra, tüm localara, seçilmiş büyük görevlilerin adları bildirilir. Büyük görevliler ile saygıdeğer üstatların tanışmaları için bir özel toplantı yapılması gerekmez. Kaldı ki, saygıdeğer üstatlar, büyük görevlilerin adlarını bilmekle yetinmemeli, kendilerini bireysel olarak tanıma girişiminde bulunmalıdır.

Genellikle locaların sayısı yönetim kurulu üyelerinin sayısından çoktur. Bu durum ancak sınırlı olanaklarla kurulmuş yeni bir büyük locada geçerli değildir. Bu nedenle de saygıdeğer üstatların büyük görevlileri tanımaları daha kolaydır. Fakat bunun böyle oluşu, büyük görevlilerin saygıdeğer üstatları tanımalarına gerek olmadığı anlamına gelmez. Büyük görevliler de görevleri gereği, saygıdeğer üstatlar ile tanışmaya çalışmalıdır.

■ ■ ■

Herhangi bir büyük görevli, görevine özgü önlük ve kordonunu kuşanarak bir loca toplantısına katıldığında, saygıdeğer üstat onu protokol kurallarının gereği uyarınca karşılayıp ağırlamalıdır. Toplantının sonundaki "yararlar" bölümünde onu locasındaki kardeşlere tanıtmalı, katılışından ötürü teşekkür etmelidir. Eğer büyük görevli görevine özgü önlük ve kordonunu kuşanmadan gelmişse, saygıdeğer üstat onun bir "büyük görevli" olduğunu bilse de büyük locanın protokol kurallarına uyarak karşılayıp ağırlamak zorunda değildir. Buna karşın, onu loca üyelerine tanıtmalı, gereken ilgiyi göstermelidir. Loca üyelerinin, bir büyük görevliye gösterecekleri saygı, aslında kişisel değil, yönetim kuruluna, büyük locaya ve Masonluğa gösterdikleri saygının yansımasıdır.

Bir büyük görevli loca toplantısına görevi nedeniyle değil, yalnızca bir "konuk" niteliğiyle katılmak isteyecek olursa, bunu toplantıdan önce saygıdeğer üstada mutlaka söylemelidir. Söylemelidir ki, saygıdeğer üstat bu durumda ne yapmak gerektiği konusunda duraksama ya da şaşkınlığa uğramasın.

KOMİTELER (KOMİSYONLAR/KURULLAR)

Büyük localarda, birçok çalışmanın daha etkili bir şekilde yürütülmesi amacıyla, localarda olduğu gibi ama daha geniş yetki ve sorumlulukları olan komiteler (*kurullar/ komisyonlar*) oluşturulur. Bunların etkinliği, büyük loca organlarının görevlerini kolaylaştırır. [11]

Bir locada, gereksinme duyulacak bir komitenin kurulması, genellikle saygıdeğer üstadın gerek görmesi ya da bir önerisi üzerine; söz konusu komiteye katılarak çalışmak isteyen kardeşlerin belirlenmesiyle gerçekleştirilir. Büyük locada ise, genel kurul *(büyük kurul)*, yönetim kurulu *(büyük görevliler kurulu)* ve büyük disiplin kurulu *(yüksek haysiyet divanı)* ayrı ayrı komiteler kurabilir.

Her komitenin tanımlanmış bir görevi vardır. Bu görev komitenin taşıdığı ad ile de belirgindir. Komite, taşıdığı adın belirginleştirdiği tanımlanmış görevini yapar; başka bir işe karışmaz. Ancak, başka komitelerle işbirliği etmesi, eşgüdüm içinde çalışması gerekebilir.

---

[11] Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nda localarda kurulan bu gibi gruplara "komisyon", Büyük Loca'da kurulanlara ise "komite" denilmektedir. Özgür Masonlar Büyük Locası'nda her ikisi de "kurul" olarak anılmaktadır.

Bir komite ya "geçici" ya "sürekli" olur. Geçici komite belli bir görevi alır, yürütür, sonuçlandırır ve dağılır. Sürekli komite ise belli bir işi uzun süre yerine getirmek üzere üstlenir.

Genel kurul ve büyük disiplin kurulu tarafından komiteler kurulması gerekli görülecek olursa, bunlar "geçici" bir nitelik taşır. Genel kurulun, bir tek istisna dışında sürekli komite kurması pek enderdir. Yönetim kurulu ise bir yandan geçici, diğer yandan sürekli komiteler kurabilir.

Geçici Komiteler

Bir geçici komite herhangi bir etkinlik göstermek üzere değil, belli bir konu üzerinde ayrıntılı incelemelerde bulunarak, verilecek kararlara temel oluşturacak bir rapor hazırlamak üzere kurulur.

Genel kurulda, özellikle tüzükler ve çalışma yöntemleri *(ritüeller)* üzerinde yapılması söz konusu değişiklik önerilerinin ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilip incelenmesi ya da genel kurula görüşülüp üzerinde karara varılması için sunulmuş karmaşık bir taslağın özetlenip basite indirgenmesi için bir komite kurulabilir. Komitenin çalışmalarının yararlı ve verimli olabilmesi için, mutlaka ilgili konu üzerinde bilgili ve deneyimli masonların katılımıyla oluşturulmasına özen gösterilmesi gerekir. [12]

Büyük disiplin kurulu da belli bir disiplin soruşturması için gerekli olan ayrıntılı incelemelerin yapılıp gerekli bilgilerin toplanması için bir geçici komite kurabilir. Büyük disiplin kurulunun kuracağı bir komite, mutlaka kendi üyeleri arasından belirleyeceği masonlardan oluşturulur.

Özellikle çalışma yöntemleri *(ritüeller)* ve büyük locanın tüzüklerine ilişkin tasarılar üzerinde çalışacak komitelerin, çalışmaları sırasında, kendi aralarında oylama yapmaktansa, önerilerini ve kararlarını görüş birliği ile oluşturması beklenir. Ancak bunun gerçekleşememesi olasılığı da vardır. Dolayısıyla, komiteler de toplantılarında zaman zaman oylamaya başvurmak zorunda kalabilir. Bu nedenle geçici komitelerin, başkanları dahil üyelerinin toplamının mutlaka "tek sayı" olacak şekilde kurulmasında yarar vardır.

Eğer komite üyelerinin sayısı çok değilse, bu kez herhangi bir oylamada komite üyelerinin belirgin bir çoğunluğunun sağlanabilmesi amacıyla, komite üyelerinin sayısının özellikle çift sayı olması öngörülebilir.

Bu tür komitelerde çok sayıda kardeş bulunması, görüşlerin ve seçeneklerin zenginleşmesini, bir araştırma yapılması gerekiyorsa bunun daha iyi bir şekilde yürütülebilmesini sağlar. Buna karşılık, komitenin ne kadar çok üyesi olursa, toplantılarının tüm üyelerinin katılımıyla yapılabilmesi ve belli bir görüş üzerinde birleşme olanağı güçleşir. Dolayısıyla, geçici komiteler en az üç, en çok dokuz kişiden oluşturulmalıdır. Ancak bu kesin bir kural değildir.

---

[12] Çalışma yöntemleri ve ritüeller üzerine çalışan bir komite sürekli de olabilir.

Geçici komiteler, toplantılarını istedikleri zaman ve istedikleri yerde yapar. Bu toplantılar için, herhangi bir çağrı çıkarılması ve bir gündem saptanması gerekmez. Her komite üyesi, bu toplantılara, önceden belirlenerek duyurulmuş saate uyarak gelmeli, geç kalmamaya özen göstermeli, toplantının uzun süreceğini düşünerek hazırlıklı olmalıdır.

Masonluktaki diğer birçok organ gibi, komitelerin de toplantılarında, üyelerinin çoğunluğunun hazır bulunması gerekir. Üye çoğunluğunun sağlanamadığı bir komite toplantısında, ancak görüş alış verişinde bulunulabilir; en azından komite üyeleri arasında bir uyuşmazlık çıkmaması için, kararlar çoğunluğun bulunduğu bir toplantıya bırakılır.

Geçici komitelere, genellikle çalışmalarını yapmaları ve raporlarını vermeleri için belli bir süre tanınır. Yapılması gereken çalışmanın verilen süreden daha uzun zaman alacağı görülürse; ilgili komitenin boş elle dönmemesi, bir "ön rapor" hazırlayıp sunması, bu raporda çalışmalarını nasıl yapmayı öngördüğünü ve böyle bir çalışmanın ne zaman sonuçlandırılabileceğini belirtmesi gerekir.

Böyle bir durumda, komiteye, çalışmalarını sürdürüp sonuçlandırması için yeterli süre tanınır. Yönetim kurulu, böyle bir durumla karşılaştığında, ivedi olmayan bir konu üzerinde çalışmak üzere bir sürekli komite kurabilir.

Son raporun sunulmasıyla birlikte, komitenin görevi sona erer. Böylece, ayrıca bir karar alınmasına gerek kalmaksızın, komite kendiliğinden dağılır. Ancak, komiteyi kurmuş olan yönetimsel organ, komite üyelerini kendi toplantısına çağırıp açıklamalarda bulunmalarını isteyebilir.

■ ■ ■

Daha önce de değinilmiş olduğu üzere, bir geçici komite iki ayrı tür görev üstlenmiş olabilir. Bunlardan biri bir etkinliğin düzenlenmesi, diğeri ise bir masa başı çalışması ya da araştırma yapılmasıdır.

Bir komite, üstlendiği görevi yerine getirmekte başarılı olabildiği gibi başarısız da olabilir. Bir etkinliğin düzenlenmesini üstlenmiş olan bir komite görevinde başarılı değilse, bunun anlamı etkinliğin istenildiği şekilde gerçekleştirilememiş olmasıdır. Yapılacak bir şey yoktur. Sadece komitenin başarısızlığının nedenleri incelemek gerekir. Eğer bu başarısızlık komite üyelerinin bilgi, beceri, yetenek, deneyim, ilgi ya da özveri noksanından kaynaklanıyorsa, bundan sonra benzer bir komite kurulduğunda başka kişilerin görevlendirilmeleri gerektiği ortaya çıkar. Hiçbir komite üyesi, görevinin ardından böyle kusurlu görülmemelidir.

Böylelikle, Masonluğun Etiketi'nin komitelerle ilgili bir kuralına gelmiş oluyoruz. Bu kural, az sonra değineceğimiz sürekli komiteler için de geçerlidir.

Hiç kimse bir komitede görev almak üzere zorlanamaz; zorlanmamalıdır. Fakat ***"Zorla güzellik olmaz"*** özdeyişinin pek ünlü bir atasözü olmasına karşılık, zaman zaman kimi masonların belli bir komitede görev alıp çalışmak üzere zorlandıkları görülebilir. Gönülsüzce yapılan bir çalışma, daha başlangıçtan başarı olasılığını büyük ölçüde yitirmiştir.

Hiç kimse bilmediği ya da öğrenebileceğine güvenemediği, beceremeyeceği, çaba gösterse de yapabileceğine inanmadığı, ilgi duymadığı, önemsemediği, özveri göstermeye hazır olmadığı bir işi üstlenmeye kalkışmamalıdır.

Bir komite üyesi olmak, hiçbir masona herhangi bir üstünlük, ayrıcalık, onur gibi şeyler kazandırmaz. Ancak bir komitede görev alarak, bunu gerektiğince yerine getirip komitenin başarılı bir sonuç almasında payı olan bir mason, bundan ötürü **mutluluk** duyar.

İlgili yönetimsel organ, masa başı çalışması ya da bir araştırma yapacak olan bir komitenin yaptıklarını yetersiz görürse, bu kez böyle bir komitenin ne yapması ve nasıl yapması gerektiğini daha ayrıntılı bir şekilde belirleyerek, çalışma süresini uzatabilir. Fakat kurulmuş olan komitenin çalışmalarını verimsiz bulur ya da vermiş olduğu raporu uygun görmeyecek olursa; yine aynı konu üzerinde çalışmak üzere, başka üyelerden oluşan bir diğer komite kurabilir.

Niteliği "geçici" olmasına karşın, bir komitenin çalışmaları aylarca sürebilir. Hele komite tüzükler ya da çalışma yöntemleri *(ritüeller)* ile ilgili bir değişiklik tasarısı hazırlayacaksa, bunun çok uzun süre alması kaçınılmazdır. Eğer genel kurulda *(büyük kurulda)* böyle bir komite kurulacak olursa, yönetim kurulu aynı konu üzerinde çalışacak bir başka komite kurmaz. Kurulmuş olan komitenin yapacağı çalışmaları kolaylaştırmak için ona destek olur.

Tüzükler ve çalışma yöntemleri *(ritüeller)* ile ilgili tasarımlar hazırlayacak olan bir komite yönetim kurulu tarafından da kurulabilir. Gerektiğinde böyle bir komiteyi hangi organın kuracağı büyük locanın tüzüklerinde belirtilmiştir. (Ritüeller üzerinde çalışan bir komite sürekli de olabileceği için, onu ayrıca ele alacağız.) Yönetim kurulu tarafından kurulan geçici komiteler arasında en önde gelenleri, herhangi bir kutlama ya da sosyal içerikli bir girişimin gerçekleştirilebilmesi için kurulan yani "etkinlik gösteren" komitelerdir.

Bu tür komiteler, yaptıkları hazırlıklar sırasında, sık sık yönetim kuruluna bilgi vermek, çalışmalarını yönetim kurulunun kararlarına ve ilgili büyük görevlinin yönergelerine uygun bir şekilde çalışmak zorundadır. Yapılacak çalışmanın özelliği uyarınca, bu komitelerde büyük görevlilerden kimilerinin doğrudan yer alması da söz konusu olabilir. Bir komitede aynı anda birkaç büyük görevlinin bulunması, komiteye, her istediğini ve istediği şekilde yapma hakkını ya da yetkisini sağlamaz; yönetim kuruluna düzenli bir şekilde rapor verilmesi zorunluluğunu da kaldırmaz.

Sürekli Komiteler

Yönetim kurulu, gereksinmeler ve üstlenimlerini yerine getirmede benimsediği tutum uyarınca, sürekli çalışmak üzere çeşitli komiteler kurabilir.

Bazı büyük localarda, yönetim kuruluna bağlı olarak hangi tür komitelerin kurulacağı, bunların görevlerinin neler olduğu tüzüklerde belirtilmiştir. Bazı büyük localarda ise bu konuda bağlayıcı yargılar getirilmemiş, yönetim kuruluna esneklik tanınmıştır.

Bazı büyük localarda bir de yönetimsel organlardan tümüyle bağımsız sürekli komiteler vardır. Bu tür komiteler, bir tarihte belli sayıda üyeden oluşmak üzere kurulup olağanüstü yetkilerle donatılmıştır. Değişmesi gereken ya da ayrılan üyelerinin yerine gelecek olan yeni üyelerini de kendileri belirler. Bunlar, daha çok büyük locanın çalışma yöntemleri *(ritüeller)* üzerinde bir **"tam otorite"** olduğu benimsenen komitelerdir. Kararları onay gerektirmez; büyük locanın en yetkili organı olan genel kurulda bile tartışılamaz; doğrudan yürürlüğe girer. Nitekim az önce işte bu tür bir komiteden söz etmiştik. Ancak böyle bir komite başlı başına "bir büyük loca organı" değilse, üyelerinin seçimini ve sırası gelince değişimini genel kurul yapar; bu iş, yönetim kuruluna bırakılmaz.

Yönetim kurulunun kurduğu komiteler, kendisine bağlı olarak birer alt organ gibi çalışır. Çalışmalarını, her biri için ayrı ayrı ve her birinin kendiliğine özgü olmak üzere düzenlenen **yönetmelikler** uyarınca yürütürler.

Bir komitenin yönetmeliğini, genellikle o komitede görev alan masonlar hazırlar. Bu yönetmelik, bir "tasarı" niteliğiyle yönetim kurulunun onayına sunulur. Yönetim kurulu, tasarıyı olduğu gibi kabul etmek zorunda değildir. Gerekli gördüğü değişiklikleri yapar. Sonradan, koşulların değişmesi, aksamalar doğması ya da yeni gereksinmelerin ortaya çıkması nedeniyle bu yönetmelikler üzerinde yeniden değişiklikler yapılabilir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz "tam otorite" nitelikli bir sürekli kurulun da bir yönetmeliği olmalıdır. Bunun da onaylanması gerekiyorsa, bu iş ancak genel kurul tarafından yapılabilir.

Büyük loca genel kurulunda seçimler yapıldıktan sonra yeni yönetim kurulu göreve başladığında, öteden beri ya da bir önceki dönemde kurulmuş olan sürekli komitelerin durumunu gözden geçirir. Komitelerin çalışmalarının durması, büyük locanın işlerinden birçoğunu sekteye uğratır. Bu nedenle de bir yeni yönetim kurulunun, komitelerin durumu ve yeni dönemde nasıl çalışacakları konusunu bir an önce gündemine alarak görüşmesi, gerekli kararlara ivedilikle varması ve bunları hemen yürürlüğe koyması gerekir.

Bir yeni yönetim kurulu, önceden kalma komitelerin yönetmelikleri üzerinde ve bu komiteleri oluşturan üyelerde hiçbir değişiklik yapılmaksızın çalışmalarını sürdürmelerini kararlaştırabilir. Kuşkusuz böyle bir durumda, ilgili komitelerin üyelerinin de çalışmalarını sürdürmeye istekli olmaları gerekir.

Yönetim kurulu kendi tutumunu ve yapacağı işleri belirledikten sonra, tüzükler elveriyorsa, önceden kalma sürekli komitelerden bazılarının varlığını gereksiz bularak bunları feshedebilir. Önceki dönemde yapılmış çalışmalarını uygun görmediği ya da yetersiz bulduğu komitelerin üyelerini, kısmen ya da tümüyle değiştirebilir. Komitelerin yönetmelikleri üzerinde değişiklikler yapabilir ya da yapılmasını isteyebilir. Gerekli gördüğü yeni komiteler de kurabilir. (Ancak tüm bunlar, sadece yönetim kuruluna bağlı olarak çalışan komiteler için geçerlidir.)

Bir sürekli komitenin önceki üyeleri, bu gibi değişiklikleri hoş karşılamalıdır. Komitenin bir bağımsız ve özerk organ olmayıp, yönetim kuruluna bağlı olarak çalıştığını, tutum ve kararlarına uyulması gerektiğini bilmelidirler. Eğer yıllarca bir komitenin üyeliğinde bulunmuş ve bulunmayı sürdürmekte istekli olan bir mason, bunca zaman yapmış olduğu çalışmalar için kendisine teşekkür edilip, yerine bir başkası getirilecek olursa; bu değişikliği bireysel bir sorun, bir aşağılama ya da kötüleme olarak nitelendirmemelidir. Kendisini, "istenmeyen kişi olduğu için komiteden uzaklaştırılmış" gibi görmemeli, her görevin zaman zaman el değiştirmesinin yararlı olduğunu anımsamalıdır.

■ ■ ■

Komiteler, büyük locanın tüzüklerine, yönetim kurulunun kararlarına ve yönergelerine uymak zorundadır. Uygulamaya dönük etkinliklerinde, kendilerine tanınmış görev sınırlarını aşamazlar. Aynı anda kurulu bulunan bir başka komite ile eşgüdüm içinde çalışmaları gerektiğinde, diğer komite iyi çalışmıyorsa ve bu durum yapılacak işleri aksatıyorsa, konuyu yönetim kuruluna aktarabilir ve bir çözüm bulunmasını isteyebilirler; fakat yetki ve yönerge almadıkça bir diğer komitenin çalışma alanına giremez ve işine karışamazlar.

Gerek bilgi gerekse beceri ve çalışma olanakları bulunan her mason, bir komitede görev almaya istekli olmalıdır.

Bir mason, aynı anda birkaç komitenin birden üyesi olabilir fakat bundan ötürü verimi düşecekse buna heveslenmemelidir. ***"İki karpuz bir koltuğa sığmaz"*** özdeyişi, bu bakımdan çok güzel bir atasözüdür.

Bir komitede belli bir süre için çalışmış olan bir mason, yerini alabilecek bir başka istekli varsa, ona bu fırsatı tanımalıdır. Hiçbir görev çok uzun süre tek bir kişinin elinde kalmamalı, özellikle genç masonlara görev üstlenme olanağı verilmelidir.

Tüzükler, genç kardeşlerin belli görevlere seçilebilmeleri bakımından bir süre beklemelerini, sabırlı olmalarını gerektirir. Çoğu komiteler ise bu bakımdan çok daha esnektir. Kuşkusuz hemen her komitede bilgili, deneyimli ve becerili masonlar bulunmalıdır. Onlara katılacak genç masonlar da bilgi edinme, becerilerini artırma, deneyim kazanma olanağına kavuşur.

İKİNCİL BÜYÜK LOCALAR

"İkincil (*tali*) Büyük Loca" denilince, bundan anlaşılması gereken, bir büyük loca gibi çalışan, ancak bir **"ana büyük loca"**ya bağlı olduğu için yetkileri sınırlı tutulmuş bir mason örgütüdür.

Bu tür örgütlenmenin en yaygın örnekleri, daha önce de değinmiş olduğumuz üzere, **"bölge büyük locası"** ve **"il büyük locası"** tarzındadır. Siyasal yapılanması eyaletlere bölünmüş olan bir ülkede tüm ülkeyi jüridiksiyonuna (egemenlik bölgesine) alan bir ana büyük loca varsa, her eyaletteki ikincil örgüt **"eyalet büyük locası"** olarak anılabilir. Ancak az gelişmiş ülkelerde, -özellikle dominyonlarda- Masonluğun hayli gelişmiş olduğu bir ülkedeki ana büyük locaya bağlı olarak oluşturulmuş ikincil örgütlerden bazılarına "eyalet büyük locası" niteliği verilmiştir; o ülkenin, ilgili ana büyük locanın bulunduğu ülkenin âdeta bir eyaleti gibi görüldüğü için…

Şöyle diyebilirsiniz: *«Böyle bir şey nasıl olabilir?... Bu, açıkça emperyalist bir tutum ve davranış değil mi?... Masonluk insan her zaman ve her yerde insan haklarının savunucusu değil mi?... Dolayısıyla emperyalizme de karşı çıkmaz mı?... Bu iş Masonluğun Etiketi'ne sığar mı?»*

Bu retorik nitelikli sorularınızda haklısınız. Düşündüğünüz gibi olmalıdır. Fakat tarih boyunca böylesi görülmüştür ve ne yazık ki günümüzde bile yer yer görülmektedir. Bu durum, emperyalist nitelikli ülkelerin, gerek siyasal gerek ekonomik çıkarları doğrultusunda Masonluğu da kullanmalarının bir sonucudur. Evet, Masonluğun Etiketi'ne aykırıdır. Ancak zamanla o ülkelerin yurttaşlarının da Masonluğa girmesi, kendi ulusal localarını ve sonrasında kendi ulusal obediyanslarını kurmalarıyla giderilebilmektedir.

■ ■ ■

İkincil örgütlenmelere geçmeden önce, kısaca "ana büyük loca" kavramına biraz daha yakından bakalım.

Burada bu terimi, "kendisine bağlı olarak çalışan bölge ya da il büyük locaları bulunan bir obediyans" anlamında kullanıyoruz. Ancak, masonik terminolojide aynı kavram, kendisine bağlı olmamakla birlikte, başka büyük locaların kuruluşlarını düzenleyen ve onların "düzenli birer obediyans" olduklarını onaylama yetkisi bulunan, diğer büyük localar üzerinde bir egemen otorite niteliği taşıyan, **üstün ve ayrıcalıklı bir büyük loca** anlamına çekilmektedir. Ayrıca, "başka büyük locaların kuruluşuna yön veren bir büyük loca" anlamına gelmek üzere de kullanılır.

Bir ülkede ya da bir büyük locanın egemenlik alanı [13] içinde ikincil büyük localar kurulmasının nedeni, genellikle büyük loca merkezinin bulunduğu yere oldukça uzak yerlerde çalışan localar ile iletişimde ve bunların denetiminde zorluk çekilmesidir. Bunlar, eğer yönetimsel yetki alanları bir il ya da eyalet gibi belirli siyasal sınırlarla çerçevelenmişse "il büyük locası" ya da "eyalet büyük locası" olarak anılır. Böyle bir siyasal sınır yoksa ve özel bir bölgesel çevre sınırı tasarlanıyorsa ya da yetkileri birden çok il büyük locasının çalışabileceği bir alanda geçerli olacaksa "bölge büyük locası" adını alır. [14]

Bir ana büyük locaya bağlı olarak çalışan ikincil büyük localar, ana büyük loca nezdinde mutlaka temsil edilir. Fakat ille de ana büyük locayı sadece bu ikincil büyük locaların oluşturması gerekmez. Birtakım localar, doğrudan ana büyük locaya bağlı olmayı sürdürebilir. Böyle bir olgu ana büyük locada genel kurulun oluşması bakımından çözümü zor birtakım sorunlar yaratabilir. Fakat ***"Minareyi çalan kılıfını hazırlar."*** dendiği gibi, bir ana büyük loca bu nedenle kendi içinde doğabilecek örgütsel sorunları kendisi çözümler.

Bölge büyük locaları ve il büyük locaları, bir ana büyük locaya bağlı oluşları yani bir "obediyans" olmayışlarının dışında; kendi iç örgütlenmeleri ve yönetimleri bakımından özerktir. Ancak bu özerklik, ana büyük locanın tüzük ve yaptırımcı kararlarına uymaları koşuluyla verilmiştir. Bu bakımdan çoğu bölge ya da il bölge büyük locasının örgütlenme ve yönetim tarzı, bağlı olduğu ana *b*üyük locanın örgütlenme ve yönetim tarzına pek benzer.

Bazı büyük locaların tek bir tüzüğü vardır. Bu tüzük geleneksel olarak **"Genel Tüzükler"** olarak anılabildiği gibi, bir yasa ya da ana tüzüğün altında yer aldığının vurgulanabilmesi amacıyla **"İç Tüzük"** olarak da adlandırılmış olabilir. Her durumda, bir büyük locanın tüzüklerinin kapsamında kendisine bağlanarak çalışacak locaların kuruluş yöntemlerini, nasıl çalışacaklarını, görevli unvanlarını, yetki ve sorumlulukları, büyük loca ile olan ilişkilerinde uyacakları kural ve yöntemleri belirleyen bölümler vardır. Bazı büyük localarda bu konular tümüyle ayrılmış ve büyük locaya bağlı tüm localar için geçerli olmak üzere **"Localar Genel Tüzüğü"** adı altında toplanmıştır. Bu, bir büyük locanın en ayrıntılı tüzüğüdür.

---

[13] Masonluğun tarihçesi boyunca birçok büyük loca, kendi merkezine çok uzak yerlerde localar kurmuş, sonra belli bir çevredeki locaların ikincil bir büyük loca oluşturmalarına izin vermiş ya da göz yummuştur. Bu olgu günümüzde de görülmektedir. Bazı büyük locaların denizaşırı ülkelerde locaları ya da ikincil büyük locaları vardır. Bu durum, büyük locanın egemenlik alanının ülke sınırlarına bağlı kalmaması, genişletilmesi hatta "tüm yeryüzü" olarak bile belirlenebilmesinden ileri gelmektedir.

[14] Özgür Masonlar Büyük Locası'na bağlı olarak kurulmuş olan bölge locaları bu tanıma uymaz.

Bölge ya da il büyük localarının da nasıl kurulacağı, nasıl çalışacakları, kendi örgütlerindeki locaları yönetirken hangi yetkileri kullanabilecekleri, ana büyük locaya karşı olan sorumlulukları bu tüzüğe eklenmelidir. [15] Ana büyük loca ile ikincil büyük loca arasındaki ilişkiler böylece bir düzene bağlanır.

Bölge ya da il büyük localarının yetkileri pek sınırlı tutulmuş olabileceği gibi, pek geniş bırakılmış da olabilir. Kuşkusuz bunlar göreli kavramlardır. Kimine göre pek sınırlı sayılabilen bir yetki, bir başkasına göre pek geniştir. Burada önemli olan, bir bölge ya da il büyük locasının, örgütlenmesi bakımından "obediyans" kavramına ne denli yaklaştığıdır. Eğer bir ikincil büyük loca, kendine bağlı olarak çalışacak yeni locaların kuruluşunu kendisi onaylıyorsa, üstelik bu localara birer **patent** (*kuruluş belgesi/berat*) verme yetkisiyle de donatılmışsa, tümüyle bağımsız bir büyük loca, bir obediyans gibi çalışıyor demektir.

BİRLEŞİK BÜYÜK LOCA

Masonlukta bir de **"birleşik büyük loca"** kavramına rastlarız. Bu terim ise bazı yerde "en az iki büyük locanın birleşerek oluşturduğu tek bir büyük loca" anlamında kullanılırken, bazı yerde ise "jüridiksiyon alanları sınırlı olmadığı için bir bölge ya da il büyük locası olmayan büyük locaların kendi aralarında oluşturup bağlandıkları ana büyük loca" tarzında tanımlanabilecek bir üst obediyans anlamında kullanılmaktadır.

Masonlukta dünya çapında en ünlü birleşik büyük loca, 1813 yılında kurulmuş olan **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'dır. 18. yüzyılın ortasından başlayarak İngiltere'de sürekli çekişen iki büyük locanın birleştirilmesiyle kurulmuştur. Bundan örnek alarak 20. yüzyıl sonlarından bu yana, bazı ülkelerdeki büyük locaların birleşmesi durumunda "birleşik büyük loca" adını aldıkları görülmektedir.

Diğer tür birleşik büyük locanın bir örneği ise Almanya'da 5 ayrı büyük locanın çalışmalarına devam ederken, diğer yandan oluşturdukları bir tür konfederasyon benzeri birleşik büyük loca örgütlenmesidir.

■ ■ ■

[15] Özgür Masonlar Büyük Locası'nda bu amaçla bir **"Bölge Büyük Locaları Genel Tüzüğü"** düzenlenmiştir. Sonraki değişiklikler nedeniyle, günümüzde bu kurallar "Bölge Locaları Çalışma Yöntemi" olarak anılmaktadır. (2023) Bu terimin doğruluğu ya da uygunluğu tartışılabilirse de bu bir terim tercihidir ve Masonluktaki Etiket kapsamı içinde ele alınabilecek bir konu değildir.

Bir locanın örgütlenme ve yönetimiyle ilgili konulardan sonra bir büyük locanın örgütlenme ve yönetimiyle ilgili konuları da şimdilik burada bitiriyoruz.

Ancak, Masonluktaki örgütlenmenin organları arasında bir de **"disiplin kurulları"**nın bulunduğunu unutmamalıyız. Üstelik etiket bakımından bu kurulların, diğer hepsinden çok daha önemli olduğu bile söylenebilir. Bunlara ise "Masonluktaki İlişkiler" konusunu işledikten sonra, ***DİSİPLİN*** başlığı altındaki bölümde değineceğiz.

Örgütlenme ve yönetim konusu elbette her aşama için görevlilerin belirlenme yönteminin de incelenmesini gerektirir. Masonluğun yapılanması bakımından bunun "demokratik" olması beklenir. Dolayısıyla bir loca gerekse büyük locadaki görevliler öncelikle "seçim" yöntemiyle belirlenir. İzleyen bölümde bunu inceleyeceğiz.